

MAKSU- JA TOLLIAMET

Varimajanduse levik:
ümbrikupalkade maksmine,
illegaalsete sigarettide ja alkoholi tarbimine
Eesti elanikkonnas 2021. aastal

Veebruar 2022

norstat

Sisukord

Saateks		3
Kokkuvõte		4
Töötamine & ümbrikupalga saamine		6
Üldine teadlikkus ja hinnangud ümbrikupalgadest	9	
Ümbrikupalga levik		18
Hinnang maksukaotusele		25
Illegaalsete sigarettide tarbimine & kaubandus		26
Tubakatoodete tarbimine elanikkonnas		30
Illegaalsete sigarettide levik		36
Hinnang maksukaotusele		42
Illegaalse alkoholi tarbimine & kaubandus		44
Alkoholi tarbimine elanikkonnas		46
Illegaalse alkoholi levik		52
Hinnang maksukaotusele		58
Mootorikütuse ostmine Lätist		60
Lisad		62

Saateks

Uuringu peamine eesmärk on hinnata Eesti varimajanduse mahtu 2021. aastal, tuginedes ümbrikupalga maksmisele ning illegaalse tubaka ja alkoholi tarbimisele Eesti elanikkonna seas.

Uuring kaardistab tagasiulatuvalt 2021. aasta kohta (sh erinevates demograafilistes gruppides):

- **Ümbrikupalga saamise**, sh deklareerimata tulude saamise võimalused ja selle osakaalu kogu töötasust;
- **Illegaalsete tubakatoodete tarbimise**, sh salasigaretide leviku, selle ostmise võimalused ja mahud;
- **Illegaalse (kange) alkoholi tarbimise**, sh salaalkoholi leviku, selle ostmise võimalused, hinnad ja mahud.

Lisaks ümbrikupalkade, illegaalsete tubakatoodete ja alkoholi turumahule on hinnatud ka Eesti riigil seetõttu saamata jäänud maksutulu suurust. Võimalusel on uuringu tulemusi võrreldud varasemate, Eesti Konjunkturiinstituudi poolt kuni aastani 2019 läbiviidud uuringutega.

Uuringu sihtrühm: Eesti alalised elanikud vanuses 18-74 aastat.

Valim: 1200 vastajat, esinduslikult soo, vanuse, rahvuse, elukoha ja hariduse lõikes.

Küsitlus: veebiintervjuud (CAWI) eesti ja vene keeles, 15.02-01.03.2022

Küsitlustöö: Norstat Eesti

Uuringu ettevalmistus, analüüs ja kokkuvõte: Inspired Analytics

Kokkuvõte

Varimajandusega seonduv on jätkuvalt langustrendis - vähem on ümbrikupalga saajaid, salasigarette ja salaalkoholi tarbijaid

ÜMBRIKUPALGAD

Suhtumine ümbrikupalga on muutunud üha taunivamaks nii ühiskonnas tervikuna kui selle saajate seas. Jätkuvalt on vähenenud nii ümbrikupalga saamine kui selle osakaal töötasus. Võrreldes 2019. aastaga on elanikkonnas tervikuna vähem ümbrikupalga saajate teadjaid (29→24%) ja selle teguviisi õigekspidajaid (9%→7%). Vähem on ka ümbrikupalga saajaid (7%→4% töötasu saajatest), ümbrikupalga osakaal selle saajate töötasust on langenud (43%→25%) ning ka põhitöökohal makstakse ümbrikupalga üha harvem (46%→41%). Hinnanguline maksukaotus ümbrikupalkade maksmisel oli 2021. aastal 97,4 miljonit €.

SALASIGARETID

Tubakatoodete tarbimine tervikuna on kasvanud, kuid vähenenud on sigarettide tarbimine ja välismaalt toomine, samuti üldine teadlikkus salasigarette tarbimisest ning salasigarette tarbimine ise. Võrreldes 2019. aastaga on elanikkonnas alternatiivtoodete populaarsuse tõttu tubakatoodete tarbijaid rohkem (22%→28%), kuid sigarettide igapäevaste tarbijate osakaal ei ole muutunud (47%→48% suitsetajatest). Siiski on vähenenud päevane keskmine sigarettide arv (15 tk → 12 tk) ja sigarettide välismaalt toomine (ostis ise 37%→14%, lasi tuua 15%→6% suitsetajatest). Ka on elanikkonna seas languses salasigarette tarbivate inimeste (25%→20%) ja müügikohtade (6%→3%) teadmine, samuti salasigarette tarbimine ise (14% →7% suitsetajatest). Salasigarette osakaal tarbijate kogutarbimisest on püsinud 20% tasemel. Hinnanguline maksukaotus illegaalsete sigarettide tarbimisest oli 2021. aastal 8,1 miljonit €.

SALAALKOHOL

Nii üldine teadlikkus salaalkoholi tarbimisest kui salaalkoholi tarbimine on langenud. Võrreldes 2019. aastaga on elanikkonnas alkoholsete jookide tarbijaid vähem (86%→80%), neist 24% on ostnud alkoholsete jooke ka välismaalt (valdavalt Lätist). Illegaalset alkoholi tarbivate inimeste (9%→5%) ja müügikohtade (4%→3%) teadmine on elanikkonna seas languses. Kuigi salaalkoholi tarbijaskond on püsinud endisel madalal tasemel (2%→2% alkoholi tarbijatest), siis illegaalse alkoholi osakaal kange alkoholi kogutarbimisest on langenud (29%→16%). Hinnanguline maksukaotus illegaalse alkoholi tarbimisest oli 2021. aastal 2,7 miljonit €.

Töötamine & ümbrikupalga saamine

Kokkuvõte: suhtumine ümbrikupalka on muutunud taunivamaks nii ühiskonnas tervikuna kui selle saajate seas

Ümbrikupalk on üha taunitavam ning aastate võrdluses on langustrendis nii ümbrikupalga saajate teadmine, selle teguviisi õigekspidamine kui ka ümbrikupalga saamine. Teistest enam on ümbrikupalga saajate teadjaid, ise selle saajaid ning seda õigeks pidajaid noorte, kuni 30-aastaste seas. Kui töötajate teadlikkus enda registreerimisest töötamise registris ja kirjalikult vormistatud lepingu olemasolust on pigem hea, siis üldine teadlikkus tasumata tulumaksu hilisemast sissenõudmise võimalusest on oluliselt madalam.

- Oma tutvusringkonnas ümbrikupalga saajaid teadis 2017. aastal 34% Eesti elanikest (sh 10% teadis paljusid), 2021. aastaks on see langenud 24%-ni (sh 3% teadis paljusid).
- Ümbrikupalga saamine on üha taunitavam – kui 2018. aastal pidas seda teguviisi õigeks 13% elanikkonnast, siis 2021. aastal vaid 7%. Ümbrikupalkade maksmist õigustatakse eelkõige töötajate ja ettevõtete liiga suure maksukoormusega, sooviga saada kõrgemat palka ning praeguse majandussituatsiooniga. Ümbrikupalkadega kaasnevaks suurimaks miinuseks peetakse erinevate kindlustuskaitsete puudumist.
- Enamus töötajatest on teadlikud enda registreeritusest töötamise registris (91%) ning kirjalikult vormistatud töölepingu olemasolust (90%), samas iga kümnes ei tea neid aspekte enda kohta. Enam kui kolmandik (39%) elanikkonnast ei tea, et ümbrikupalga saajalt võidakse tasumata jäetud tulumaks tagantjärele sisse nõuda. Ettevõtjate/juhtide ja spetsialistide teadlikkus selles osas on selgelt parem kui tööga vähehõivatud (pensionäride või tudengite/töötute/lapsehoolduspuhkusel vms olevate) inimeste teadlikkus.
- Ümbrikupalkade, registreerimata tööjõu või varjatud käibega on kokku puutunud 14% töötasu saajatest Eestis, seda on vähem kui eelnevatel aastatel. Keskmisest enam tõdevad mingit kokkupuudet nende varimajanduse aspektidega noored, tööga vähem kokkupuutuvad (tudengid/töötud/kodused), madalama sissetulekuga inimesed ning ka ettevõtjad ja juhid.

Kokkuvõte: vähenenud on ümbrikupalga saamine ja selle osakaal töötasus

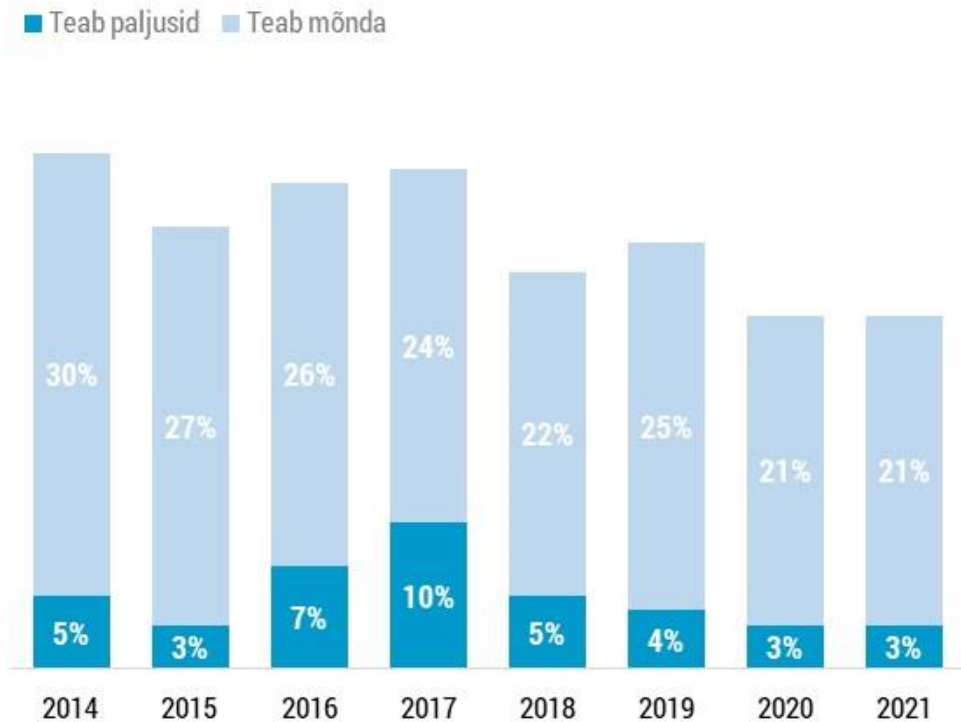
Vähem kui varem on ümbrikupalga saajaid, langenud on nii ümbrikupalga osakaal saadavast töötasust kui selle saamine põhitöökohast. Ümbrikupalka saadakse enamasti tööandja initsiatiivil lisatööna tehtava töö eest, pigem väiksemates ettevõtetes. Enamasti on ümbrikupalga saaja sellega sissetulekulisa teeniv ja osalise tööajaga töötav (kas tudeng või õpilane, lapsehoolduspuhkusel või kodune, töötu vms) või põhikohaga ametilt tööline.

- Sularahas töötasu maksmine on üks ümbrikupalga riskiteguritest. Sularahas töötasu saajate osakaal on langenud võrreldes 2019. aastaga enam kui kaks korda (7%→3%), samas mahus on langenud ka ümbrikupalga saajate osakaal (7%→4% töötasu saajatest). Nii sularahas töötasu kui ümbrikupalga saajaid oli keskmisest enam madalama sissetulekuga töötajate ning peamiselt mittetöötavate inimeste seas (tudengid/kodused/töötud/lapsehoolduspuhkusel olijad), ümbrikupalga saajate seas oli seeläbi ka rohkem noori ning venekeelseid töötajaid.
- Ümbrikupalga osakaal selle saajate töötasust on langenud 25%-ni (2020. aastal oli see 34%), samuti on langenud 41%-ni ümbrikupalga saamine põhitöökohalt (2017. aastal sai ümbrikupalka 66% põhitöökohal ümbrikupalga saajatest). Eelkõige saadakse ümbrikupalka lisatöökohal (põhikohaga mittetöötavate töötajate poolt). Lisaks saavad sagedamini ümbrikupalka oskus- ja lihttöölised, kelle seas ümbrikupalga saajatest sai seda 70% oma põhitöökohal.
- Ümbrikupalka maksti 2021. aastal väga erinevates valdkondades, kuid tugevamalt eristuvad toitlustus-, tööstus-, ehitus- ja kaubandusettevõtted. Enamasti saadi ümbrikupalka väiksemates, kuni 19 töötajaga ettevõtetes ning seda seda maksti eelkõige tööandja initsiatiivil (68%). Samas ainult veerand ümbrikupalga saajatest hindas, et sellega nõustumine on töökoha säilitamiseks vajalik.
- Hinnanguline maksukaotus ümbrikupalkade maksmisel oli 2021. aastal 97 miljonit €, sh 52 miljonit € sotsiaalmaksukaotusena ning 45 miljonit € tulumaksukaotusena.

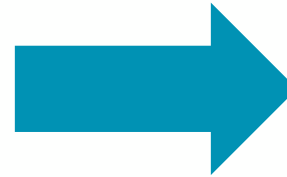

Ligi veerand elanikkonnast teab kedagi, kes saab ümbrikupalka

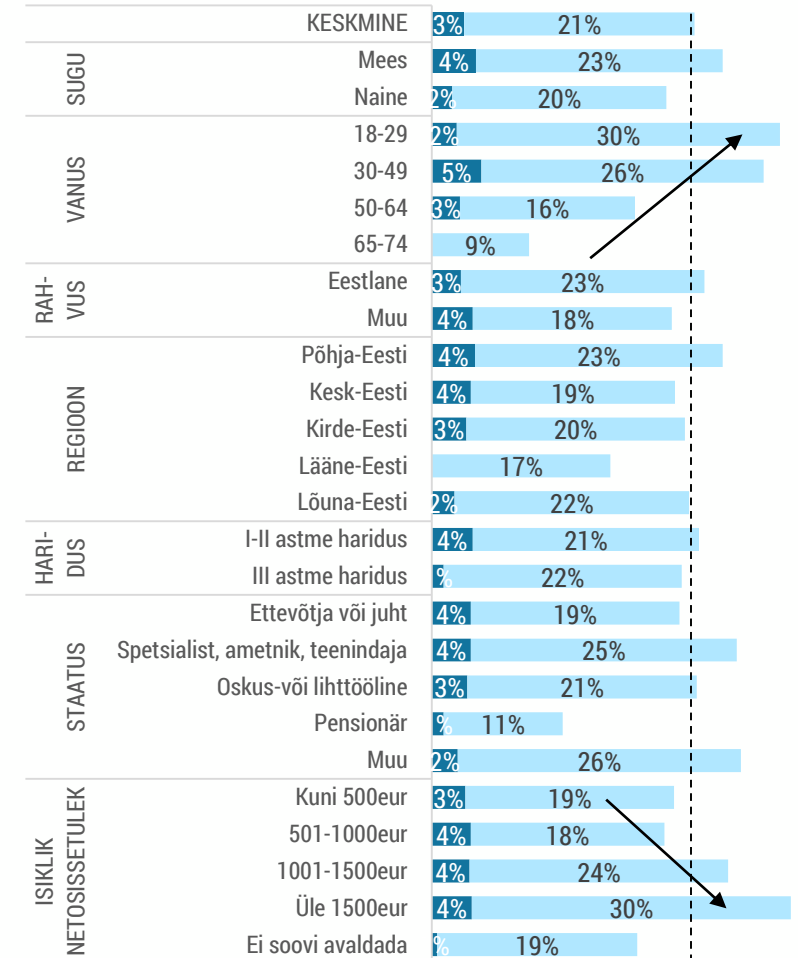
Kas Teie tutvusringkonnas on inimesi, kes saavad ümbrikupalka?

24%
teab mõnda inimest, kes
saab ümbrikupalka

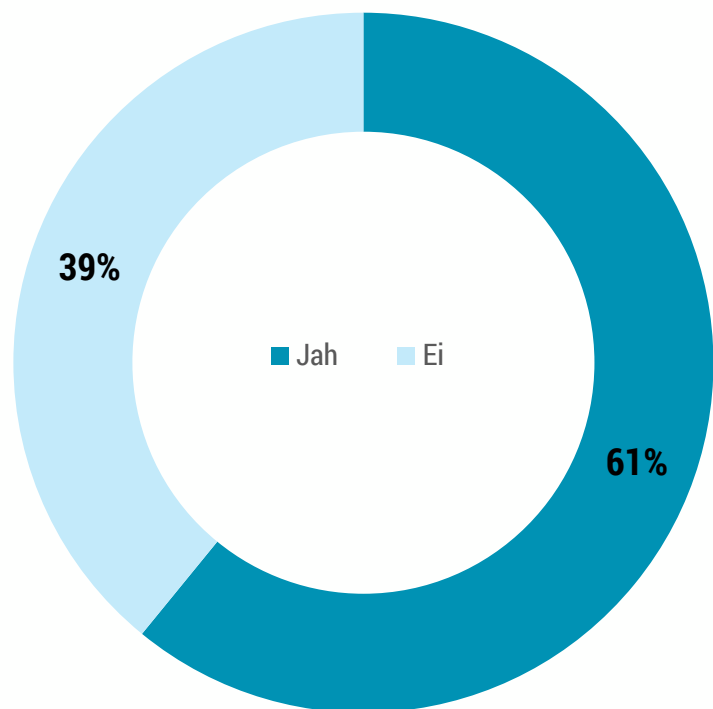
2020: 24%
2019: 29%

% kõikidest, n=1200

Enam kui iga kolmas ei tea, et ümbrikupalga saajale jääb tulumaksukohustus, teistest teadlikumad on ettevõtjad/juhid

Kas teate, et ümbrikupalga saanud töötajalt võidakse ettevõtte poolt tasumata jäänud tulumaks sisse nõuda?

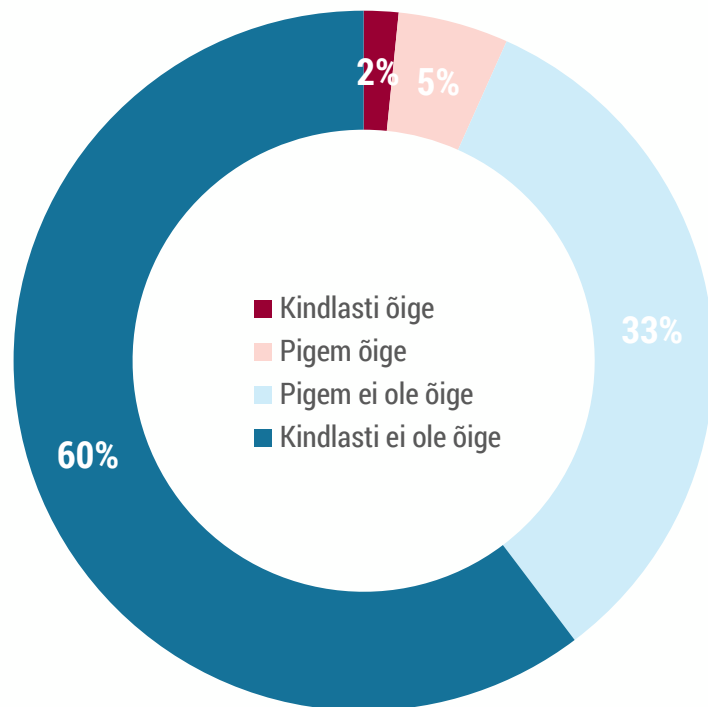
39%
ei tea, et
ümbrikupalga saajalt
võidakse tulumaks
sisse nõuda

Kategooria	Alamkategooria	Jah (%)	Ei (%)
KESKMINE		61%	39%
SUGU	Mees	62%	39%
	Naine	60%	40%
VANUS	18-29	60%	40%
	30-49	60%	40%
	50-64	62%	38%
	65-74	63%	37%
RAHVUS	Eestlane	63%	37%
	Muu	56%	44%
REGIOON	Põhja-Eesti	60%	40%
	Kesk-Eesti	64%	36%
	Kirde-Eesti	58%	42%
	Lääne-Eesti	65%	35%
	Lõuna-Eesti	61%	39%
HARIDUS	I-II astme haridus	61%	39%
	III astme haridus	61%	39%
STAATUS	Ettevõtja või juht	68%	32%
	Spetsialist, ametnik, teenindaja	62%	38%
	Oskus- või lihttööline	61%	39%
	Pensionär	57%	43%
	Muu	55%	45%
ISIKLIK NETOSISSETULEK	Kuni 500eur	53%	47%
	501-1000eur	65%	35%
	1001-1500eur	60%	40%
	Üle 1500eur	67%	33%
	Ei soovi avaldada	58%	42%

Ümbrikupalk on üha taunitavam, seda peab õigeks 7% elanikkonnast, rohkem noored vanuses 18-29a

Milline järgmistest väidetest kirjeldab kõige paremini Teie seisukohta ümbrikupalga maksmise osas?
 Ümbrikupalga maksmine on ...:

7%
 peab ümbrikupalga
 maksmist õigeks

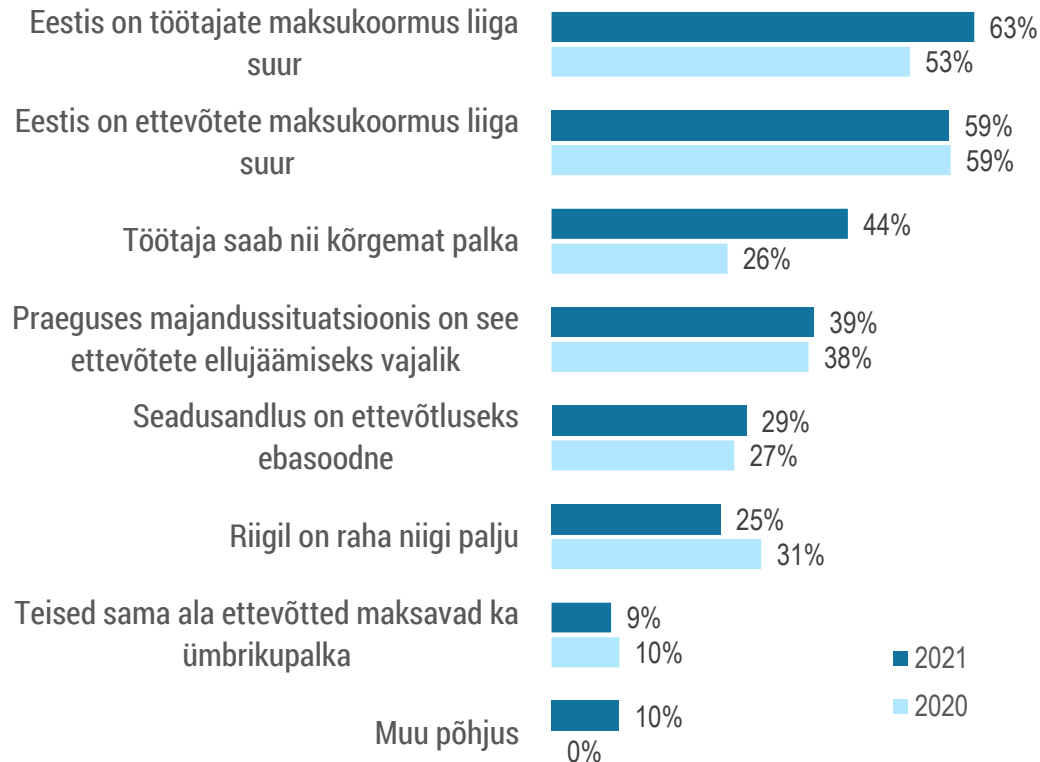
2020: 3%
 2019: 9%

Kategooria	Alamkategooria	Õige	Õige
SUGU	Mees	33%	58%
	Naine	33%	62%
VANUS	18-29	12%	37%
	30-49	35%	58%
	50-64	27%	69%
	65-74	25%	72%
	KESKMINE	33%	60%
RAH-VUS	Eestlane	32%	61%
	Muu	34%	59%
REGION	Põhja-Eesti	33%	61%
	Kesk-Eesti	37%	61%
	Kirde-Eesti	35%	58%
	Lääne-Eesti	26%	66%
	Lõuna-Eesti	35%	57%
HARI-DUS	I-II astme haridus	33%	59%
	III astme haridus	32%	63%
	Ettevõtja või juht	33%	61%
STAATUS	Spetsialist, ametnik, teenindaja	30%	66%
	Oskus- või lihttöeline	33%	57%
	Pensionär	29%	64%
	Muu	46%	48%
ISIKLIK NETOSISSETULEK	Kuni 500eur	37%	53%
	501-1000eur	31%	62%
	1001-1500eur	33%	63%
	Üle 1500eur	30%	64%
	Ei soovi avaldada	35%	58%

Ümbrikupalga suurimaks miinuseks peetakse ravi-, pensioni- ja töötuskindlustuse puudumist või vähenemist

Miks peate ümbrikupalkade maksmist õigeks?

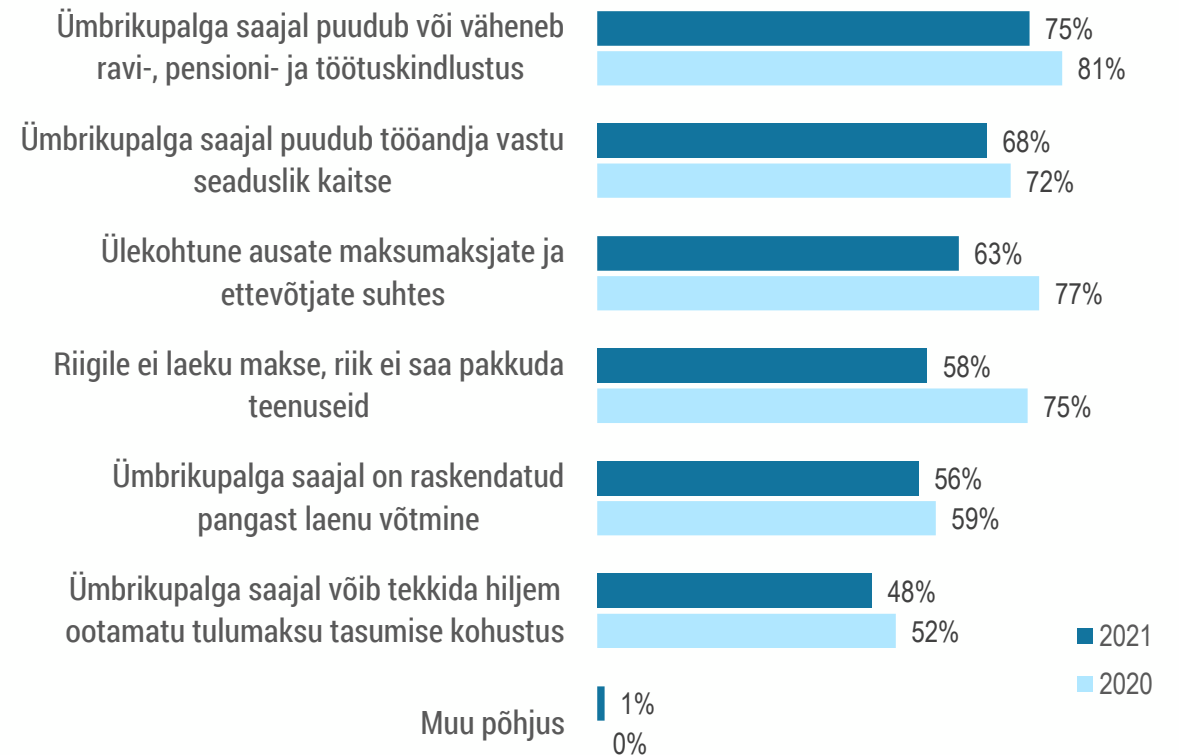
7%

% nendest, kes peavad ümbrikupalga maksmist õigeks, n=80

Miks Te ei pea ümbrikupalkade maksmist õigeks?

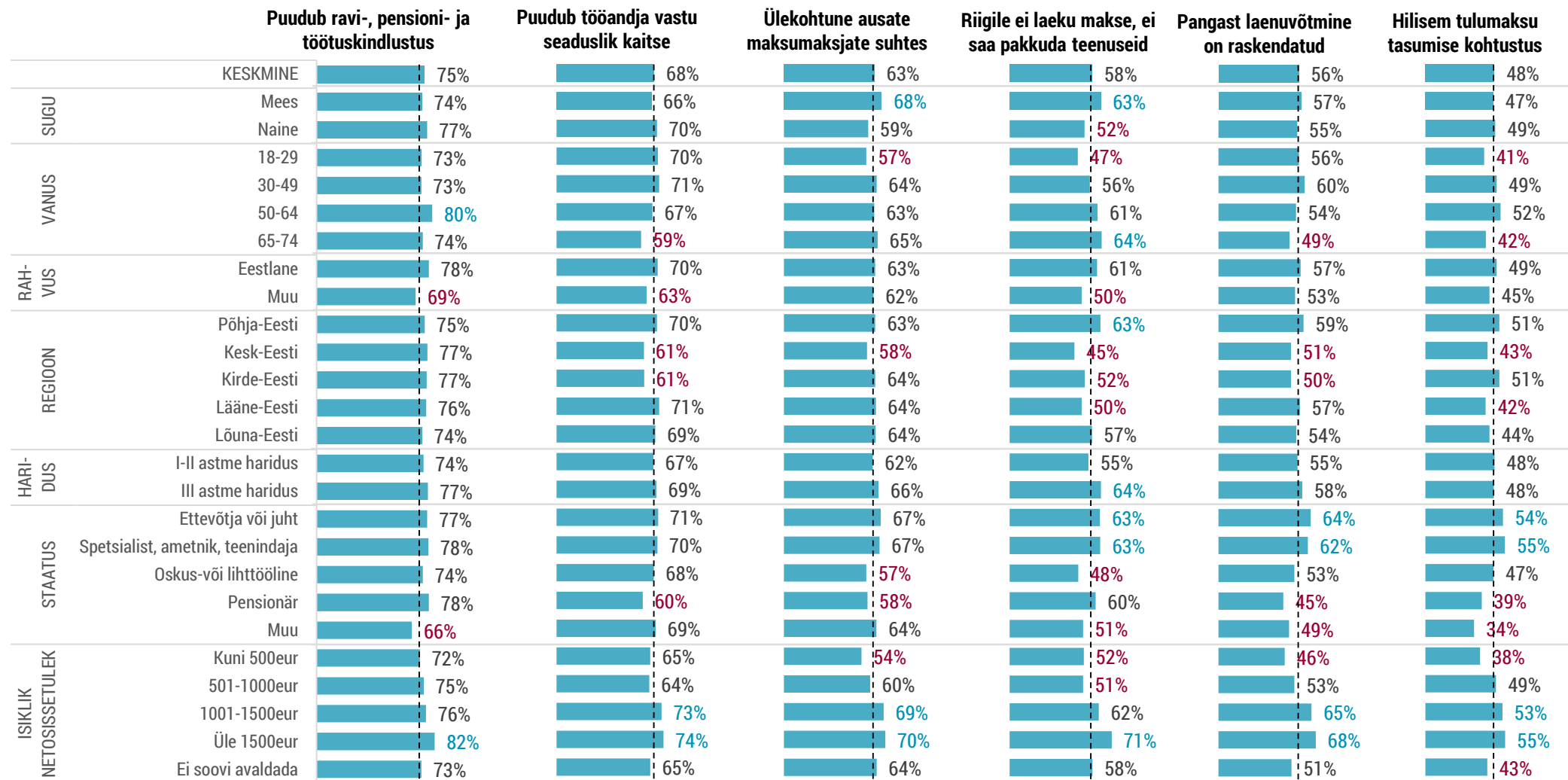
93%

% nendest, kes ei pea ümbrikupalga maksmist õigeks, n=1120

Ümbrikupalga maksmise miinused vastajasegmentides

Miks Te ei pea ümbrikupalkade maksmist õigeks?

% nendest vastavas segmentis, kes ei pea ümbrikupalga maksmist õigeks

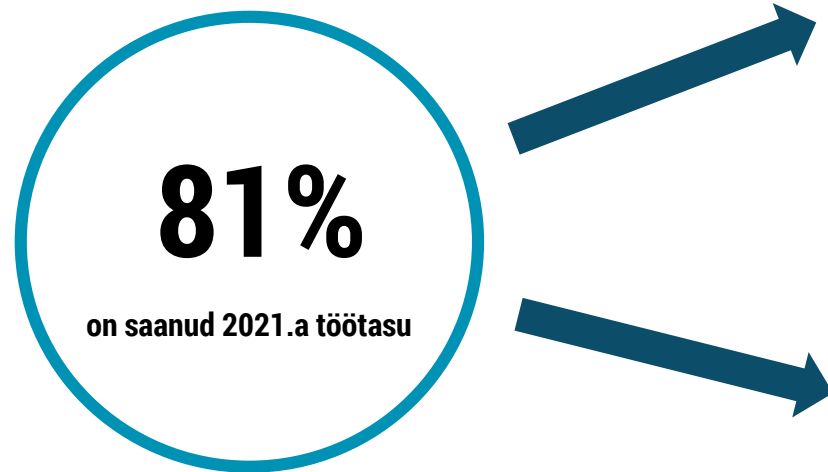
% keskmisest kõrgem osakaal
% keskmisest madalam osakaal

Töötasu on saanud aasta jooksul kümnest 18-74 aastasest kaheksa

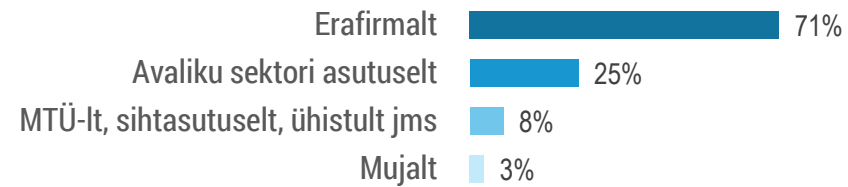
Kas olete saanud 2021. aastal töötasu?

Kellelt Te saite 2021. aastal töötasu?

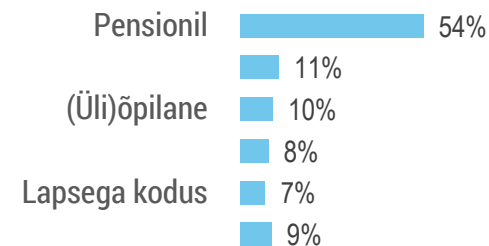
Miks Te ei saanud 2021. aastal töötasu? Kas Te olete/olite ...?

81% sai 2021.a töötasu, sh:

19% ei saanud 2021.a töötasu, sest:

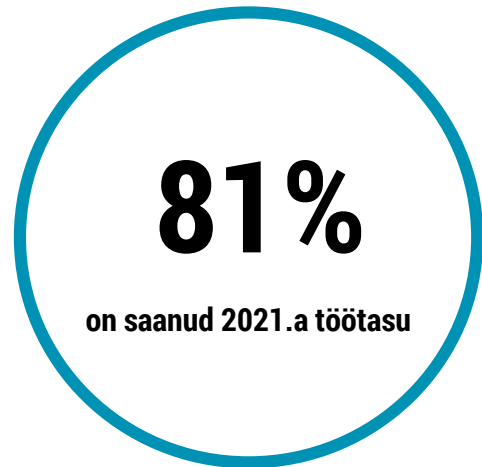

- Töötasu saajate seas on keskmisest mõnevõrra enam 30-64 aastaseid ja kõrgema haridusega inimesi.
- Võrreldes 2019. aastaga on kasvanud nii töötasu saajate kui ka erafirmades töötajate osakaal.

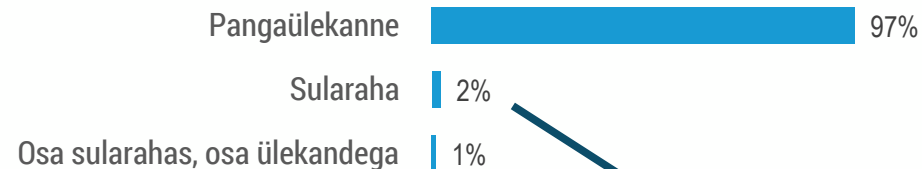
Valdavalt ja kasvavalt on saadud töötasu pangakontole, kuid 3% on saanud töötasu ka sularahas

Milline oli töötasu maksmisviis?

Kui suure osa moodustas sularaha Teie poolt 2021. aasta jooksul kättesaadud töötasust?

Töötasu maksmisviis 2021. a:

Sularaha moodustas keskmiselt **66%** sularahas töötasu saajate töötasust

- Sularahas said töötasu keskmisest (3%) enam:
  - madalama sissetulekuga töötajad (5%),
  - staatusest õpilased/kodused/töötud või lapsehoolduspuhkusel (5%),
  - pensioniealised ehk vanuses 65-74a töötajad (4%),
  - ametipositsioonilt ettevõtjad-juhid (4%).
- Võrreldes 2020. aastaga ei ole olulisi muutuseid toimunud: pangaülekandega töötasu saajate osakaal (98% → 97%) ja sularahas töötasu saajate osakaal (2% → 3%).

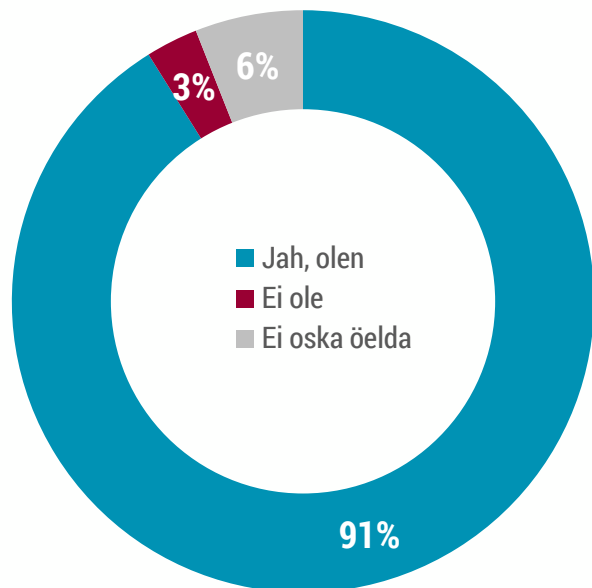
% kõikidest, n=1200

Kümnest töötasu saajast üheksa on registreeritud töötamise registris ja on vormistanud kirjaliku töölepingu

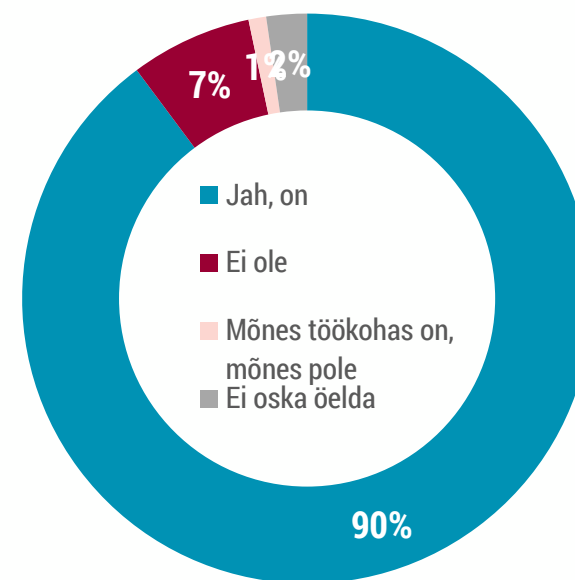
Kas Teie olete registreeritud töötamise registris?

Kas Teil on kirjalikult vormistatud tööleping?

Kas Teie olete registreeritud töötamise registris?

Kas Teil on kirjalikult vormistatud tööleping?

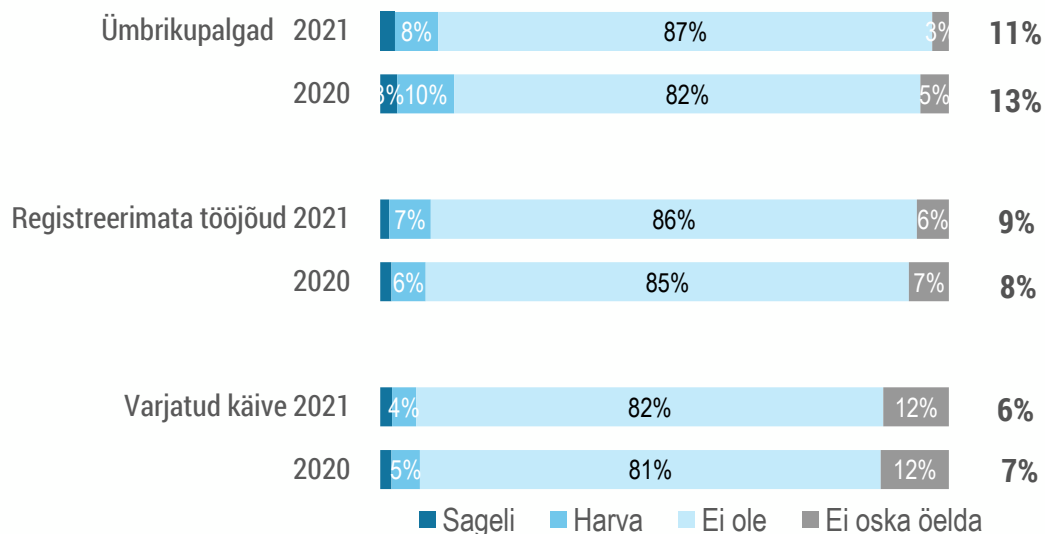
- Keskmisest enam on töötamise registris registreerimata või kirjalikult vormistamata töölepinguga need töötasu saajad, kes on ise hetkel peamiselt mittetöötavad ning teevad pigem väiksemaid töötusi (nt õpilased-tudengid, lapsehoolduspuhkusel, kodused, pensionärid jne).
- Võrreldes 2020. aastaga on vähenenud töötamise registris registreerunute osakaal (95% → 91%), kirjalikult vormistatud töölepinguga inimeste osakaal on jäänud sarnasele tasemele (92% → 90%).

% nendest, kes on saanud töötasu, n=971

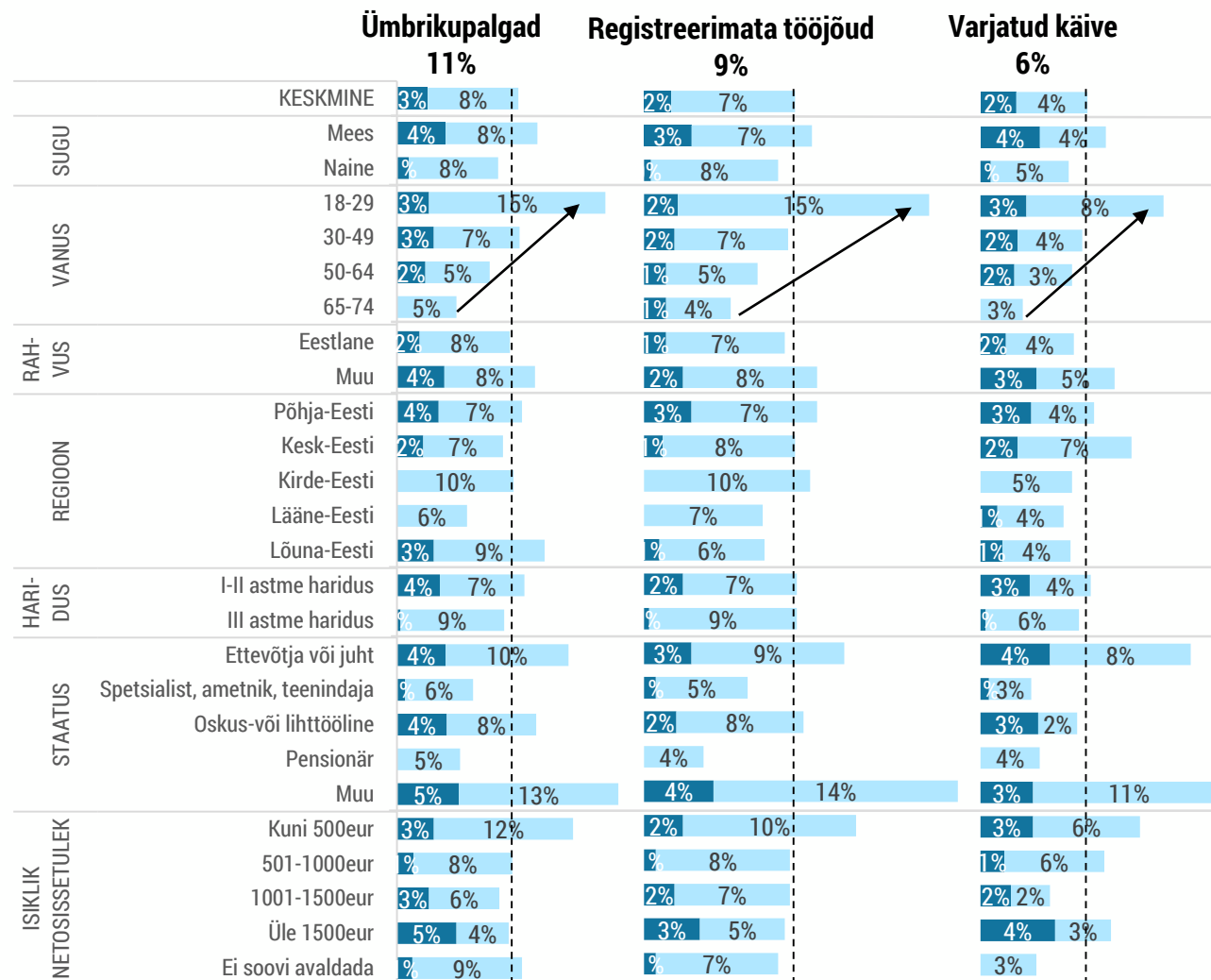
Ümbrikupalgade, registreerimata tööjõu või varjatud käibega on kokku puutunud 14% töötasu saajatest

Kui sageli olete oma töövaldkonnas puutunud kokku järgmiste olukordadega:

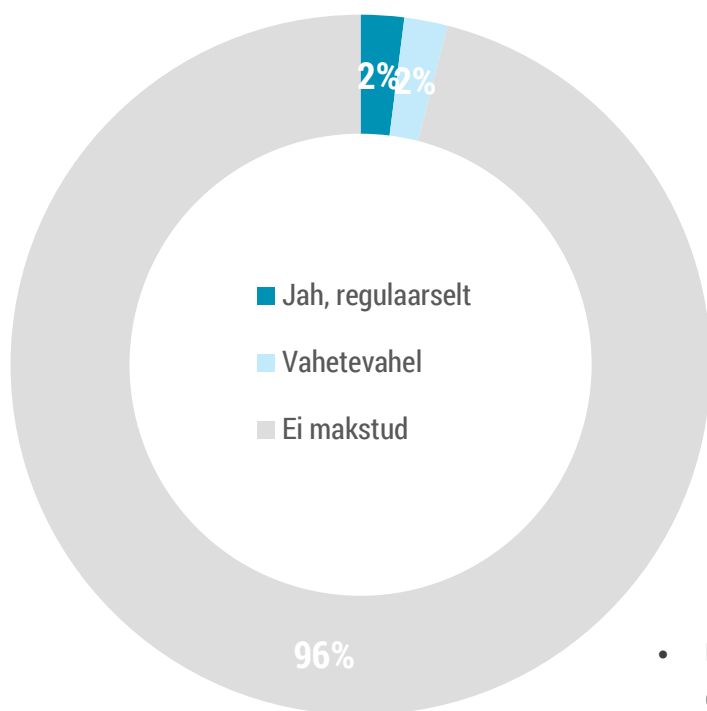
Vähemalt ühega kolmest (ümbrikupalgad, registreerimata tööjõud, varjatud käive) on kokku puutunud 14% töötasu saajatest.

Keskmisest enam tunnistavad seda noored, põhikohaga mittetöötavad (õpilased-tudengid/lapsehoolduspuhkusel/töötud), madalama sissetulekuga töötajad ning samuti ettevõtjad-juhid.

Ümbrikupalga saajate osakaal on langenud 4%-ni töötasu saajatest, enam on ümbrikupalga saajaid noorte seas

Kas Teile maksti 2021. aastal ümbrikupalka?

4%

töötasu saajatest
sai 2021. aastal
ümbrikupalka

2020: 2%

2019: 7%

- Ümbrikupalka said keskmisest enam noored (8%), lisaks on ümbrikupalga saajate osakaal kõrgem venekeelse elanikonna (6%) ning madalama sissetulekuga inimeste seas (6%), staatuselt mittetöötajate seas (tudengid, kodused, lapsehoolduspuhkusel, töötud jms).

Kategooria	Alamkategooria	2021 (%)	2020 (%)
SUGU	KESKMINE	2%	2%
	Mees	2%	3%
VANUS	Naine	1%	2%
	18-29	2%	6%
	30-49	2%	1%
	50-64	1%	2%
RAH-VUS	65-74	1%	
	Eestlane	1%	2%
REGION	Muu	3%	3%
	Põhja-Eesti	2%	2%
	Kesk-Eesti	1%	2%
	Kirde-Eesti	1%	
	Lääne-Eesti	1%	1%
HARI-DUS	Lõuna-Eesti	1%	4%
	I-II astme haridus	1%	2%
	III astme haridus	2%	2%
STATUS	Ettevõtja või juht	1%	2%
	Spetsialist, ametnik, teenindaja	2%	2%
	Oskus- või lihttöeline	1%	3%
	Pensionär	2%	2%
ISIKLIK NETOSISSETULEK	Muu	3%	3%
	Kuni 500eur	2%	4%
	501-1000eur	2%	2%
	1001-1500eur	1%	1%
	Üle 1500eur	1%	3%
	Ei soovi avaldada	1%	1%

% nendest, kes on saanud töötasu, n=971

Ümbrikupalga osakaal selle saajate töötasust on langenud, moodustades siiski veerandi töötasust

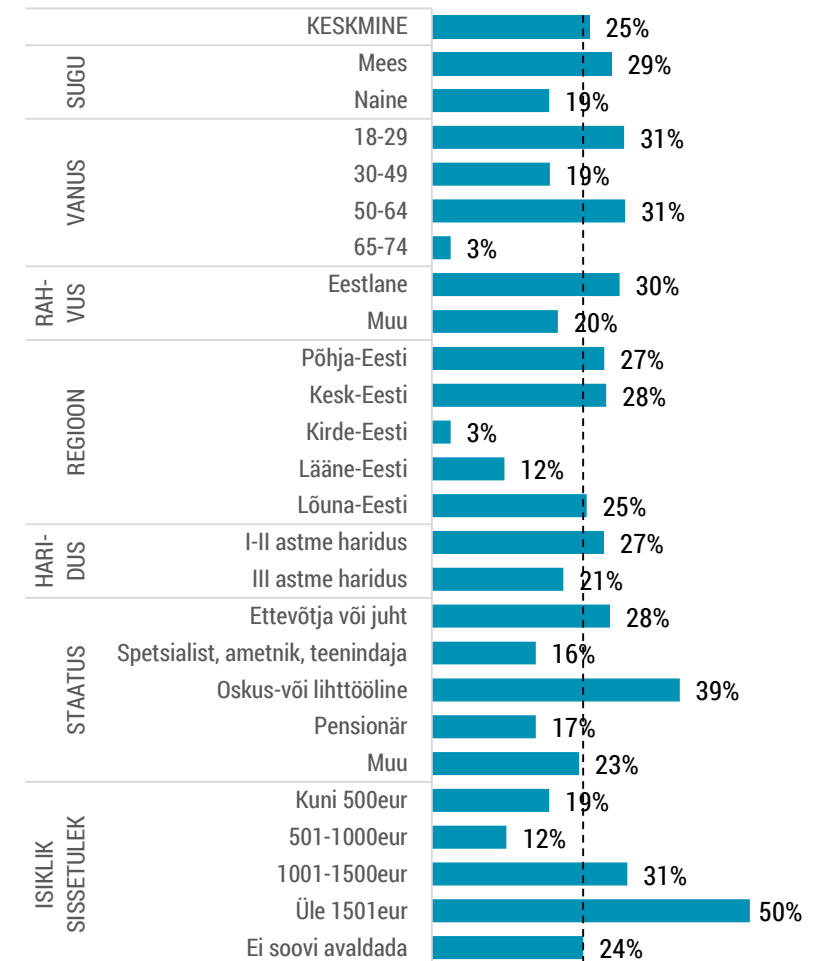
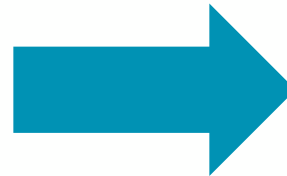
Kui suure osa moodustas ümbrikupalk Teie 2021. aasta jooksul kättesaadud töötasust?

Ümbrikupalk moodustas selle saajate 2021. aasta töötasust:

2020: 34%

2019: 43%

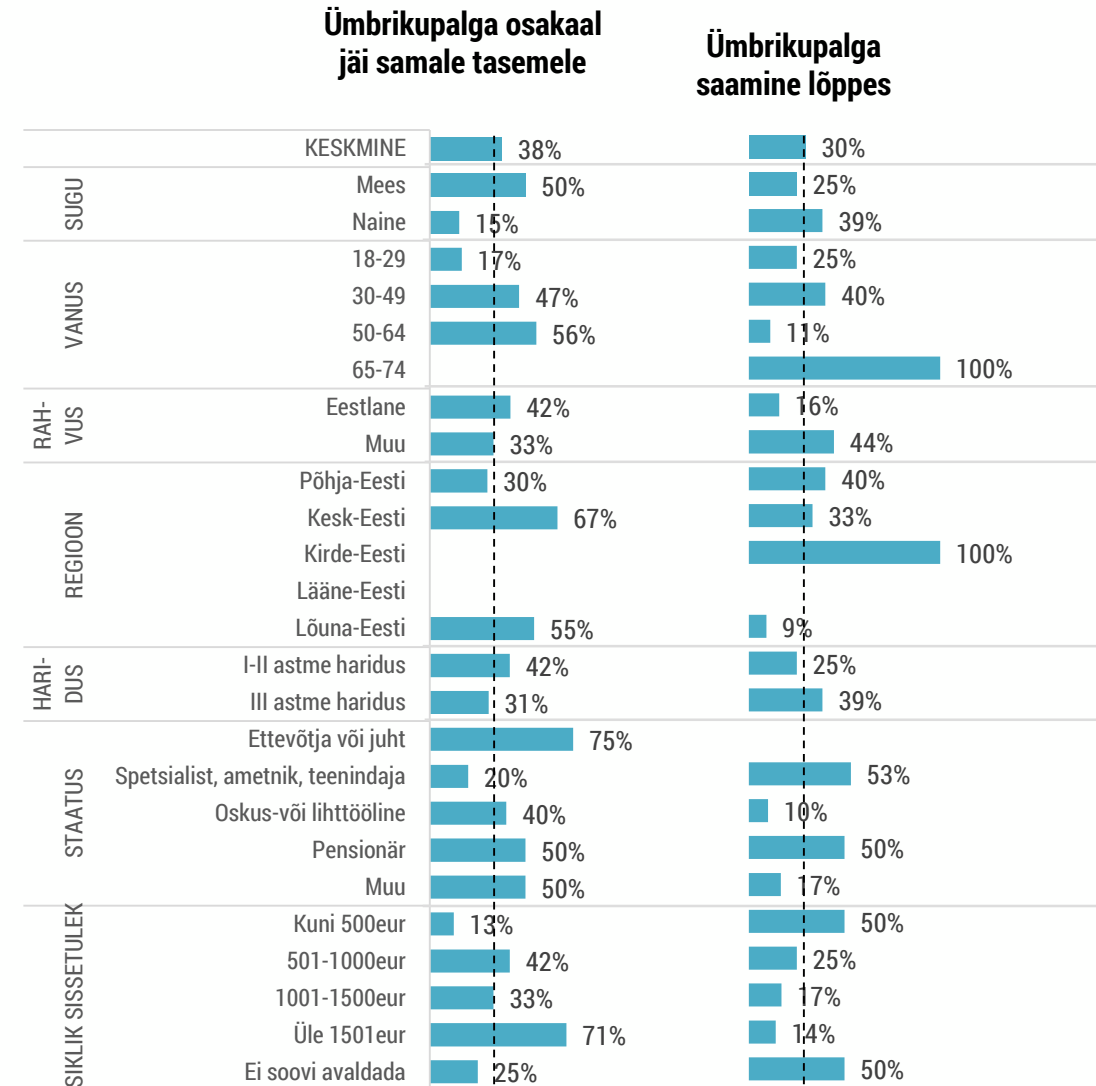
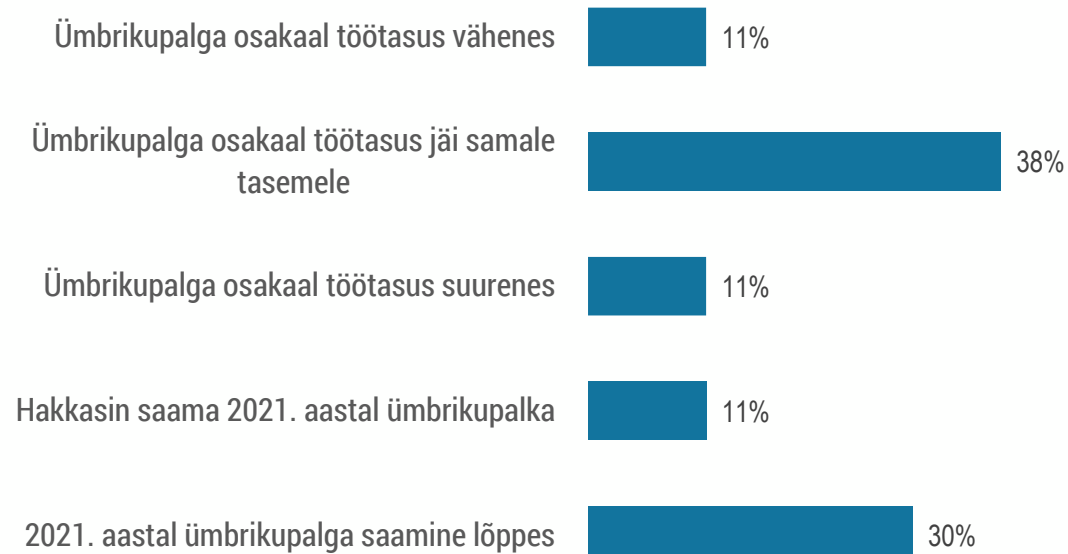

% nendest, kes on saanud ümbrikupalka, n=37*

*NB! Väikese vastajate arvu tõttu tuleb arvestada suuremate võimalike statistilise vea piiridega

Enamusel ümbrikupalga saajatest jäi 2021. aastal selle osakaal töötasus samaks või lõpetati selle maksmine

Kuidas muutus ümbrikupalga osakaal Teie töötasus 2021. aastal võrreldes 2020. aastaga?

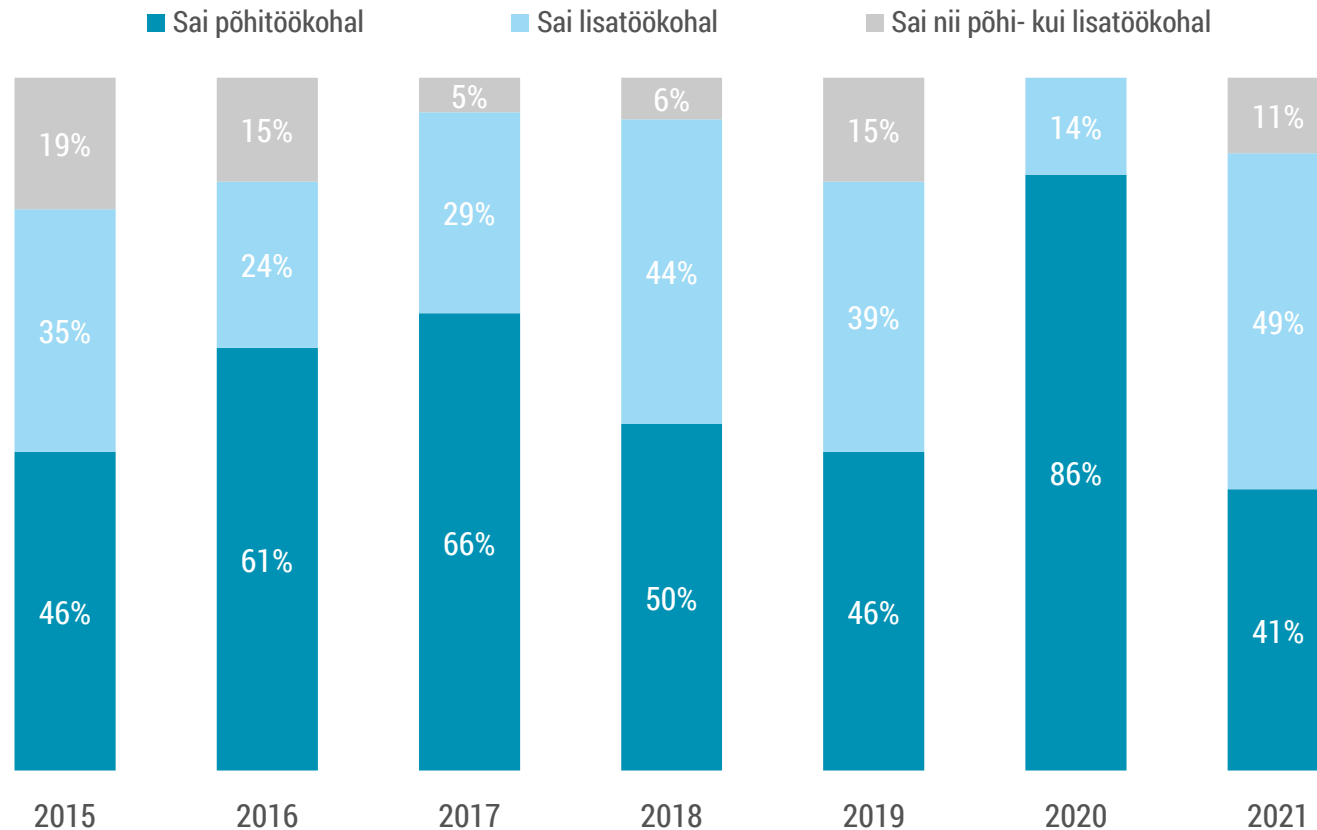

% nendest, kes on saanud ümbrikupalka, n=37*

*NB! Väikese vastajate arvu tõttu tuleb arvestada suuremate võimalike statistilise vea piiridega

Põhitöökohal makstakse ümbrikupalka järjest harvem, riskirühma kuuluvad eelkõige oskus- ja lihttöölised

Kas Teile maksti 2021. aastal ümbrikupalka ...:

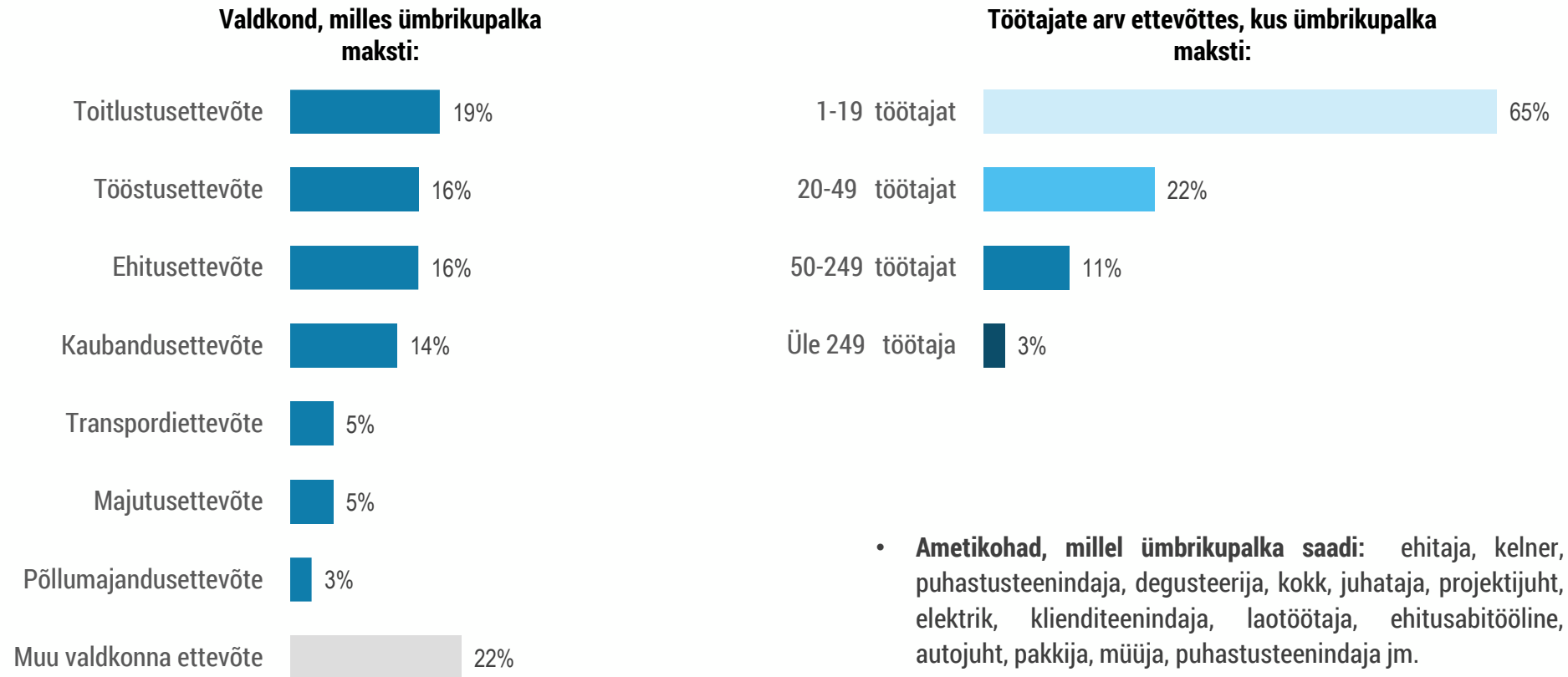
- Viimase nelja uuringu võrdluses on ümbrikupalka saamine põhitöökohal selges langustrendis – kui 2017. aastal sai ümbrikupalka saajatest seda põhitöökohal 66%, siis 2021. aastal 41%.
- Eristuvad ümbrikupalka saavad oskus- ja lihttöölised, kellest seda sai põhitöökohal koguni 70%.
- Pensionärid ja teised peamiselt mitte-töötavad inimesed said ümbrikupalka eelkõige lisatöökohal.

% nendest, kes on saanud ümbrikupalka, n=37*

*NB! Väikese vastajate arvu tõttu tuleb arvestada suuremate võimalike statistilise vea piiridega

Eelkõige maksti ümbrikupalka väiksemates ettevõtetes, toidlustuses, tööstuses, ehituses ja kaubanduses

Millise valdkonna ettevõtte jaoks töötamise eest Te saite 2021. aastal ümbrikupalka?
Kui palju inimesi töötas ettevõttes, kust Te saite ümbrikupalka?

% nendest, kes on saanud ümbrikupalka, n=37*

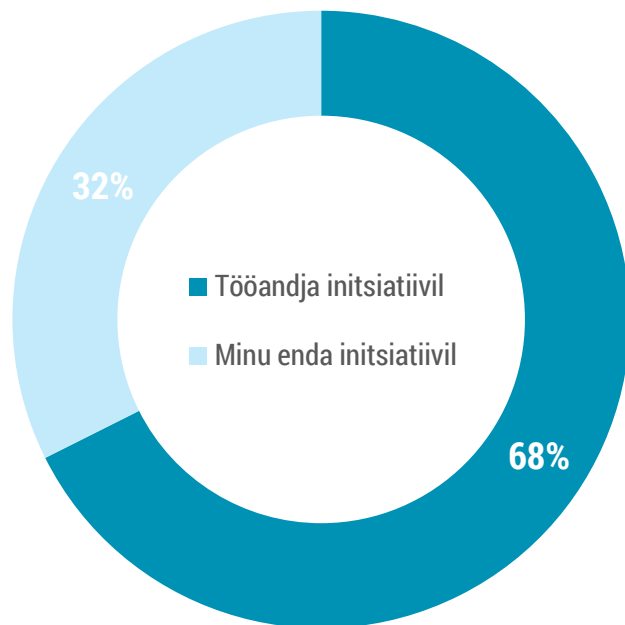
*NB! Väikese vastajate arvu tõttu tuleb arvestada suuremate võimalike statistilise vea piiridega

Ümbrikupalka makstakse eelkõige tööandja initsiatiivil, sellega mittenõustumisel oleks töökoha kaotanud iga neljas

Kelle initsiatiivil maksti Teile 2021. aastal ümbrikupalka?

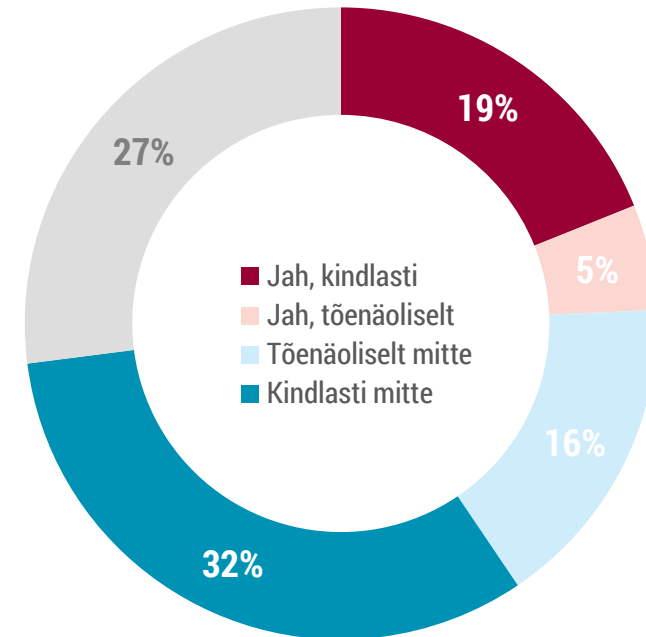
Kas Te oleksite töökoha kaotanud, kui ei oleks nõustunud ümbrikupalgaga?

Kelle initsiatiivil maksti Teile 2021. aastal ümbrikupalka?

- Keskmisest (68%) enam töid tööandja initsiatiivi välja 50-64a, ettevõtjad/juhid ning oskus- ja lihttöölised.
- Võrreldes 2020. aastaga on suurenenud töötaja initsiatiivil ümbrikupalga maksmine (21% → 32%).

Kas Te oleksite töökoha kaotanud, kui ei oleks nõustunud ümbrikupalgaga?

- Ümbrikupalgaga mittenõustumisel hinnati võimalikku töökoha kaotust keskmisest (24%) suuremaks Kirde- ja Lääne-Eestis, noorte ning tööliste poolt.
- Võrreldes 2020. aastaga vähenes ümbrikupalgaga mittenõustumisel võimaliku töökohakaotuse hinnang (31% → 24%).

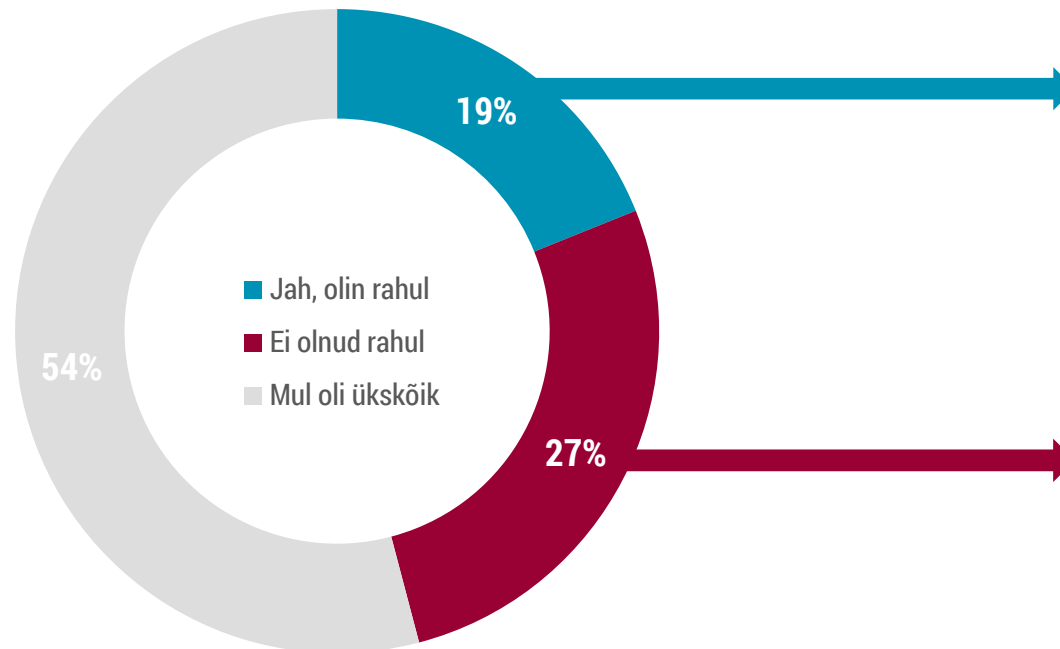
% nendest, kes on saanud ümbrikupalka, n=37*

*NB! Väikese vastajate arvu tõttu tuleb arvestada suuremate võimalike statistilise vea piiridega

Enamusel on ümbrikupalga saamisest ükskõik, kuid kasvanud on nende osakaal, kes ei ole sellega rahul

Kas olite ise ümbrikupalga saamisega rahul?

Kas olite ise ümbrikupalga saamisega rahul?

- Keskmisest (19%) enam olid ümbrikupalga saamisega rahul noored ja oskus- ning lihttöölised.
- Võrreldes 2020. aastaga ükskõiksus vähenes ja rahulolematuus suurenes:
 Oli rahul 13% → 19%
 Ei olnud rahul 6% → 27%
 Ükskõik 81% → 54%

- Lihtsam majandada mul endal
- See ---- Eesti jäi rahast ilma!
- Raha on alati vaja!
- Kättesaadav summa on õiglasem
- Summa oli väike
- больше денег
- Tegu oli ühepäevase tööga

- Не доволен, так как не было стажа и договора, на птичьих правах
- Stabiilsust pole. Kodulaenu ei saa
- такая власть в стране
- Tahaks täit summat ametlikult
- Это неправильно
- Это влияет на будущую пенсию, на средний заработок при начислении больничного и отпускных.
- пенсия маленькая будет
- Pensionisambasse ei läinud sissemaksid ning tööandja tegutses ebaõiglasel konkurentsil, kus tema kasum oli suurem
- Ei ole huvitatud sellest

% nendest, kes on saanud ümbrikupalga, n=37*

*NB! Väikese vastajate arvu tõttu tuleb arvestada suuremate võimalike statistilise vea piiridega

Hinnanguline maksukaotus ümbrikupalkade maksmisel oli 2021. aastal 97 miljonit €

- Hinnangulise maksukaotuse arvestamiseks on kasutatud Statistikaameti tööjõu- ja palgastatistika andmeid (Eesti keskmine brutopalk, millest on arvestuslikult tuletatud Eesti keskmine netopalk). Sarnaselt varasematele varimajanduse uuringutele on arvestatud, et ümbrikupalkade maksmisel jäi potentsiaalselt laekumata ettevõtete poolt maksmata jäetud sotsiaalmaks (33%) ning töötajate töötasudelt füüsilise isiku tulumaks (20%). Arvestused on tehtud eeldusel, et igale töötasu saajale maksti Eesti keskmist kuupalka (2021.a. 1548 eurot bruto ehk 1280 eurot neto).
- Käesoleva küsitluse andmetel sai 2021. aastal:
  - töötasu 18-74.a. alalistest elanikest 81% ehk 766,7 tuhat inimest;
  - ümbrikupalka 3,8% töötasu saajatest ehk hinnanguliselt 29,1 tuhat inimest;
  - ümbrikupalga osakaal töötasus moodustas keskmiselt 25%.
- Hinnangulise maksukaotuse suurust mõjutab võrreldes 2019.a. nii ümbrikupalga saajate vähenemine (7%→4%) kui ümbrikupalga osakaalu langus töötasust tervikuna (43%→25%).

Ümbrikupalga maksmisest tulenev hinnanguline maksukaotus 2021.a.

		Alampiir	Keskmine	Ülempiir
Ümbrikupalga saajate % töötasu saajatest	%	3%	4%	5%
Ümbrikupalgana saadav töötasu	mln €	88,3	111,9	147,2
Sotsiaalmaksukaotus	mln €	41,5	52,5	69,2
Tulumaksukaotus	mln €	35,4	44,9	59,0
Maksukaotus kokku	mln €	76,9	97,4	128,2

Illegaalsete sigarettide tarbimine & kaubandus

Kokkuvõte: kuigi tubakatoodete tarbimine tervikuna on kasvanud, siis sigarettide tarbimine ja välismaalt toomine on vähenenud

Tubakatoodete tarbijaid on võrreldes 2019. aastaga rohkem – kui igapäevaseid sigarettide suitsetajaid on sama palju kui varem, siis kasv on toimunud eelkõige mitteigapäevaste tubakatoodete tarbijate lisandumise tõttu. Mitteigapäevased suitsetajad tarbivad sagedamini alternatiivseid tubakatooteid, eelkõige on see levinud noorte seas. Igapäevaseid sigarettide suitsetajaid on sama palju kui varem, kuid pisut on vähenenud tarbitud sigarettide arv päevas. Märkimisväärselt vähemaks on jäänud ka välismaalt sigarettide ostmine.

- Tubakatooteid või nende alternatiive tarbis 2021. aastal 28% 18-74a elanikkonnast. Enim tarbitakse sigarette (69% suitsetajatest, sh igapäevaste suitsetajate osakaal on jäänud samaks), populaarsuselt teisel kohal ja märkimisväärselt tarbijaskonda kasvatanud on e-sigaret (33%). Võrreldes 2019. aastaga on märkimisväärselt lisandunud alternatiivsete tubakatoodete (e-sigareti ja kuumutatavate tubakatoodete) ja nende ebaregulaarseid tarbijaid, eelkõige noorte seas.
- Igapäevastest suitsetajatest tarbivad ligi pooled (47%) 11 ja enam sigaretti päevas. Keskmiselt tarbivad igapäevased suitsetajad 12 sigaretti päevas (2019.a. 15 tk). Teistest enam kulub sigarette päevas vaneamaealistel (vanuses 50-74), madalama sissetulekuga suitsetajatel.
- Tubakatooteid või nende alternatiive ostetakse eelkõige kauplusest (84%), bensiinijaamast (61%) ja spetsiaalsest alkoholipoest (44%). Käest-kätte ostmine ei ole laialt levinud (14%), kuid populaarsem on selline ostuviis 18-29a noorte seas (31%).
- Välismaalt ostis sigarette 18% tarbijatest, teistest enam ametilt töölised, Lõuna-Eesti elanikud. Peamiselt tehti ost ise (14%), kuid osad palusid ka endale tuua (6%) ning väike osa ostis teiste initsiatiivil toodut (2%).

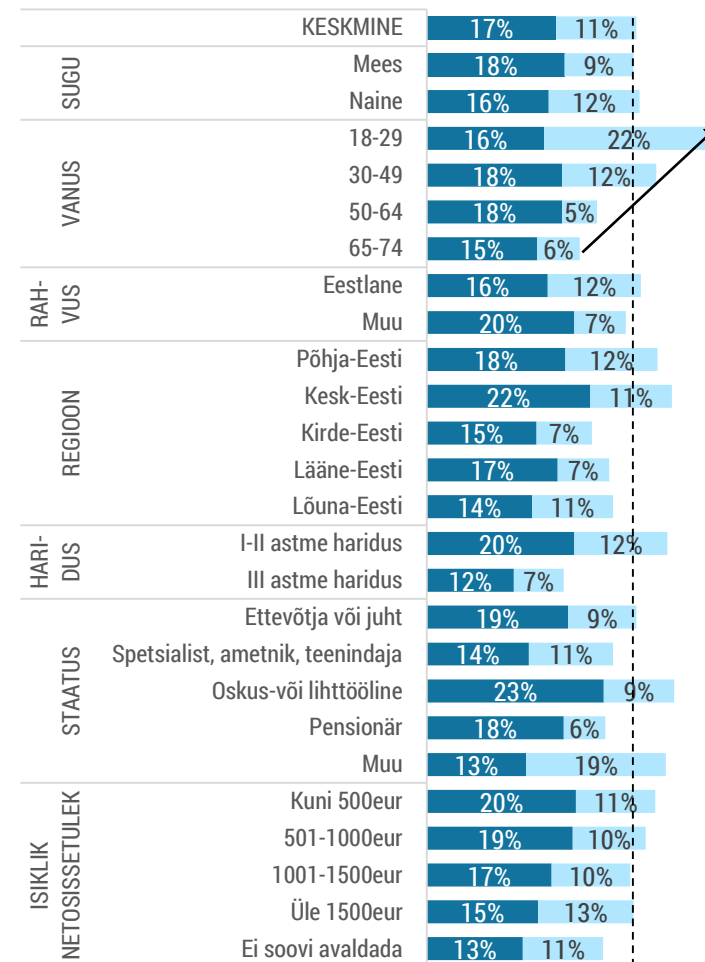
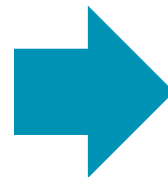
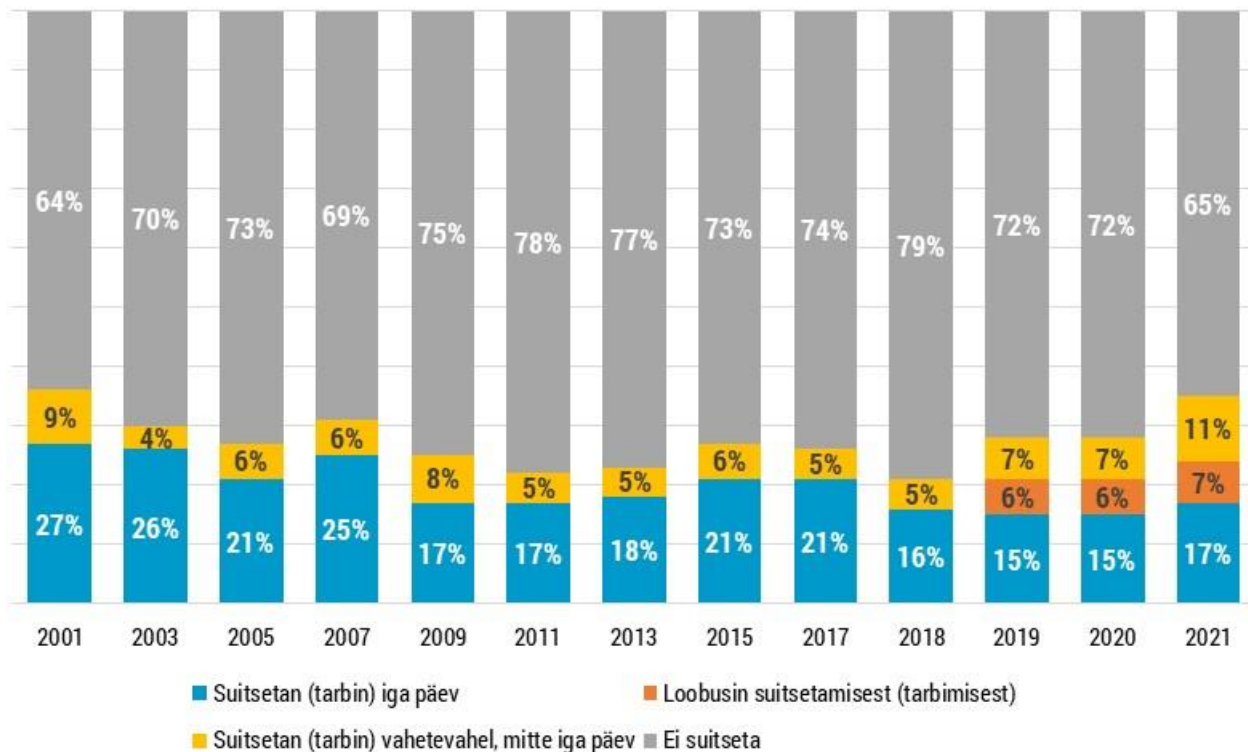
Kokkuvõte: vähenenud on nii üldine teadlikkus salasingarettide tarbimisest kui ka salasingarettide tarbimine ise

Nii teadlikkus salasingarettide tarbimisest ühiskonnas tervikuna kui ka tarbimine on võrreldes 2019. aastaga langenud. Teistest kõrgem on nii teadlikkus kui tarbimine noorte ja ametilt tööliste seas. Salasingarettide ostmise olulisim põhjus on nende hind, nii salasingarettide tarbimine kui nende osukohtade teadmine on enamlevinud just madalama sissetulekuga suitsetajate seas.

- Langustrendis on nii üldine teadlikkus salasingarettide tarbivatest inimestest (25%→20% teab vähemalt mõnda) kui salasingarettide müügikohtadest (6%→3% teab mõnda müügikohta). Teistest teadlikumad on suitsetajad, noored ja ametilt töölised, müügikohtade osas ka madalama sissetulekuga inimesed.
- Salasingarettide tarbis 2021. aastal 7% tubakatoodete tarbijatest, sh 1% regulaarselt ning ka siin on nähtav selge langus (2019.a. 14% ostjatest → 2021.a. 7% tarbijatest). Salasingarettide tarbijate seas on keskmisest enam mehi, noori ja madalama sissetulekuga inimesi. Salasingarettide tarbimise osakaal moodustab endiselt nende tarbijate kogutarbimisest keskmiselt 20% (2019.a. 19%).
- Veidi enam kui pooled (53%) salasingarettide tarbijatest otsisid ise ostuvõimalusi, teistest oluliselt enam nooremad inimesed. Salasingarettide ost toimus eelkõige tavalise müüja kaudu (60%), maksumärgi olemasolust pigem ei teata (63%). Olulisim põhjus salasingarettide eelistamisel on jätkuvalt nende hind.
- Hinnanguline maksukaotus illegaalsete sigarettide tarbimisest oli 2021. aastal 8,1 miljonit €, sh 6 miljonit € aktsiisikaotusena ning 2,1 miljonit € käibemaksukaotusena.

Tubakatooteid või nende alternatiive tarbis 2021.a 28% elanikkonnast, tarbijaid on rohkem nooremate seas

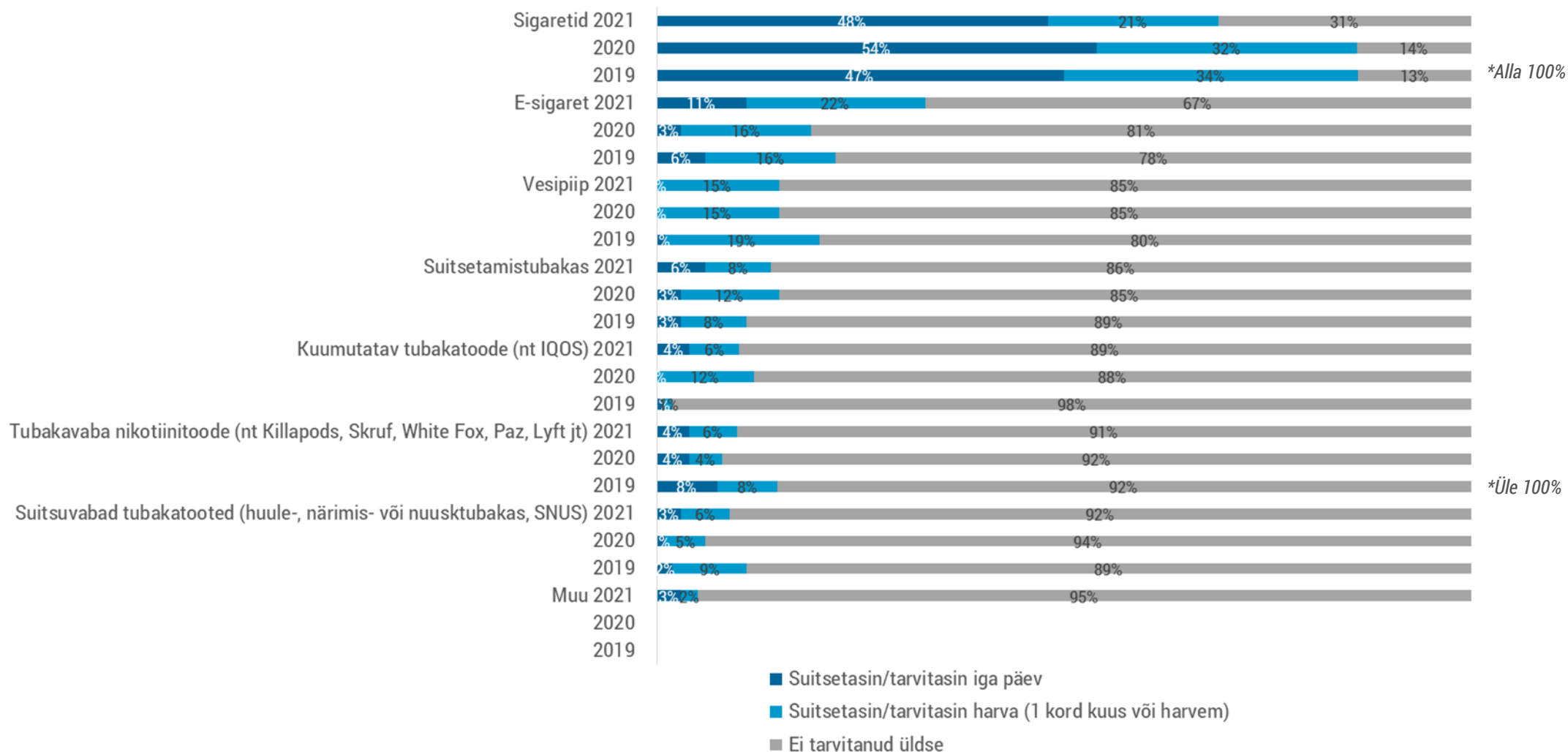
Kas Te olete 2021. aasta jooksul tarbinud tubakatooteid või nende alternatiive?

% kõikidest, n=1200

Alternatiivsete tubakatoodete - e-sigarettide ja kuumutatavate tubakatoodete tarbimine on oluliselt kasvanud

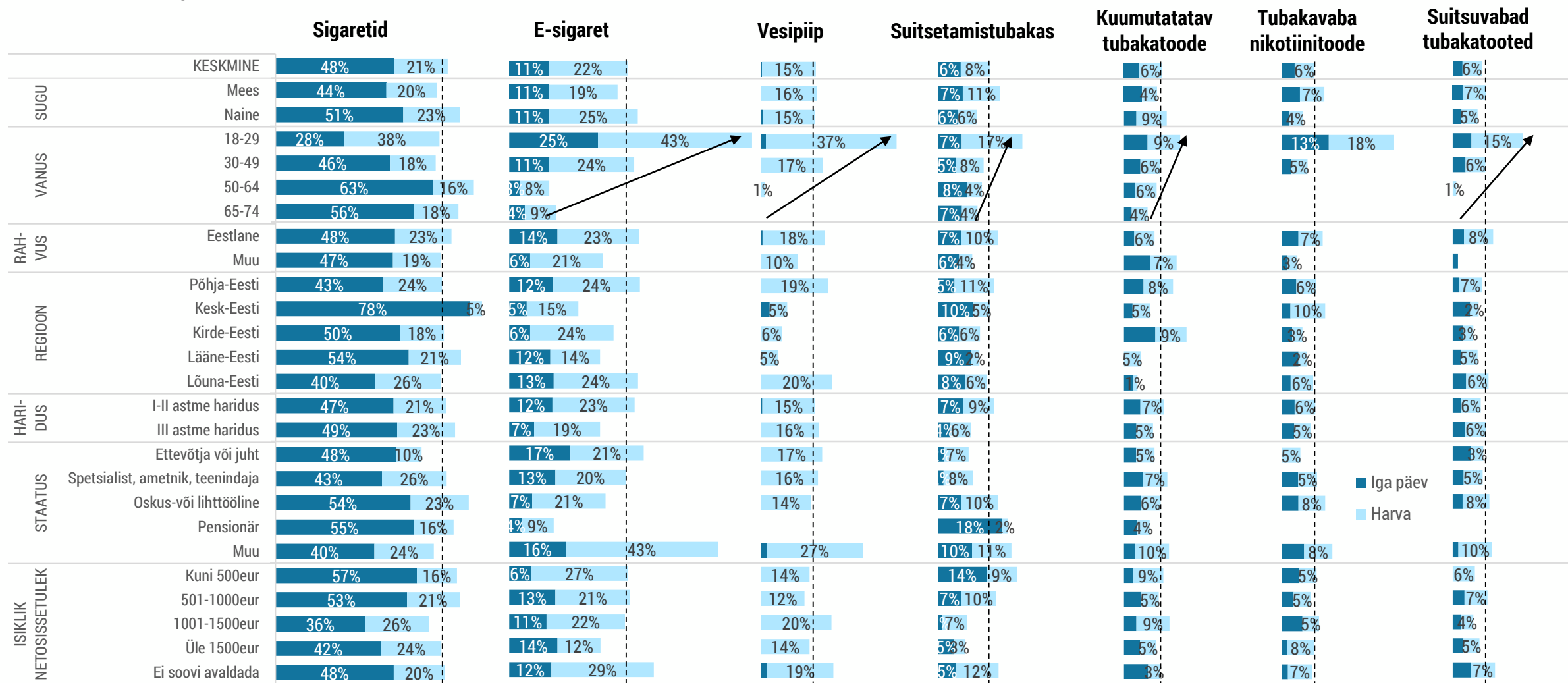
Milliseid tubakatooteid ja nende alternatiive Te olete tarvitanud 2021. aastal?

% nendest, kes 2021.a tubakatooteid/alternatiivseid tooteid on tarbinud (sh loobunud), n=415

Erinevate tubakatoodete tarbimine vastajasegmentides: sigaretid on levinud vanemate, muud tubakatooted noorte seas

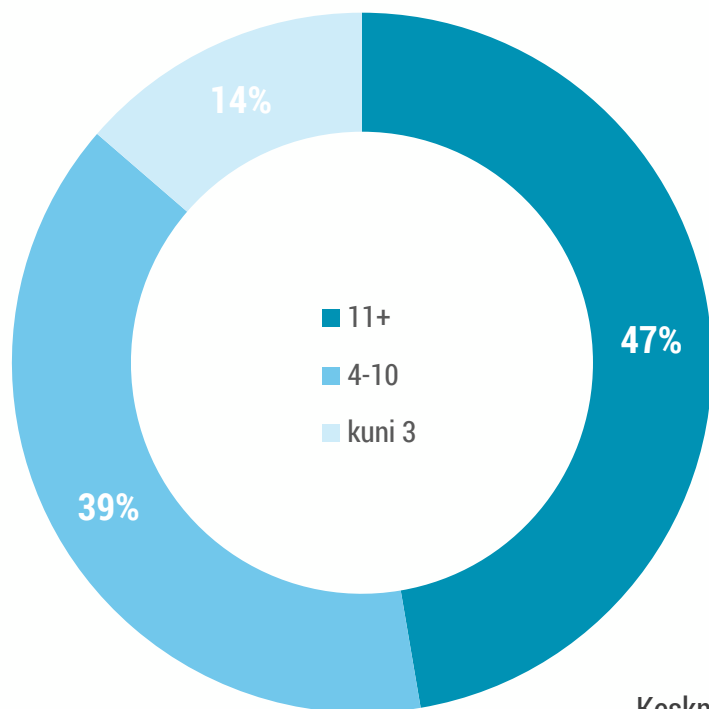
Milliseid tubakatooteid ja nende alternatiive Te olete tarvitanud 2021. aastal?

% nendest, kes 2021.a tubakatooteid/alternatiivseid tooteid on tarbinud (sh loobunud), n=415

Päeva jooksul suitsetavate sigarettide arv on vähenenud keskmiselt 12 sigaretti päevas

Mitu sigaretti Te keskmiselt päevas suitsetate?

Sigaretide igapäevased tarbijad suitsetavad keskmiselt **12 sigaretti päevas**

2020: 13

2019: 15

Keskmiselt tarbitavate sigarettide arv on suurem vanemaeliste (vanuses 50-74), madalama sissetulekuga, staatuselt tööliste või pensionäride seas.

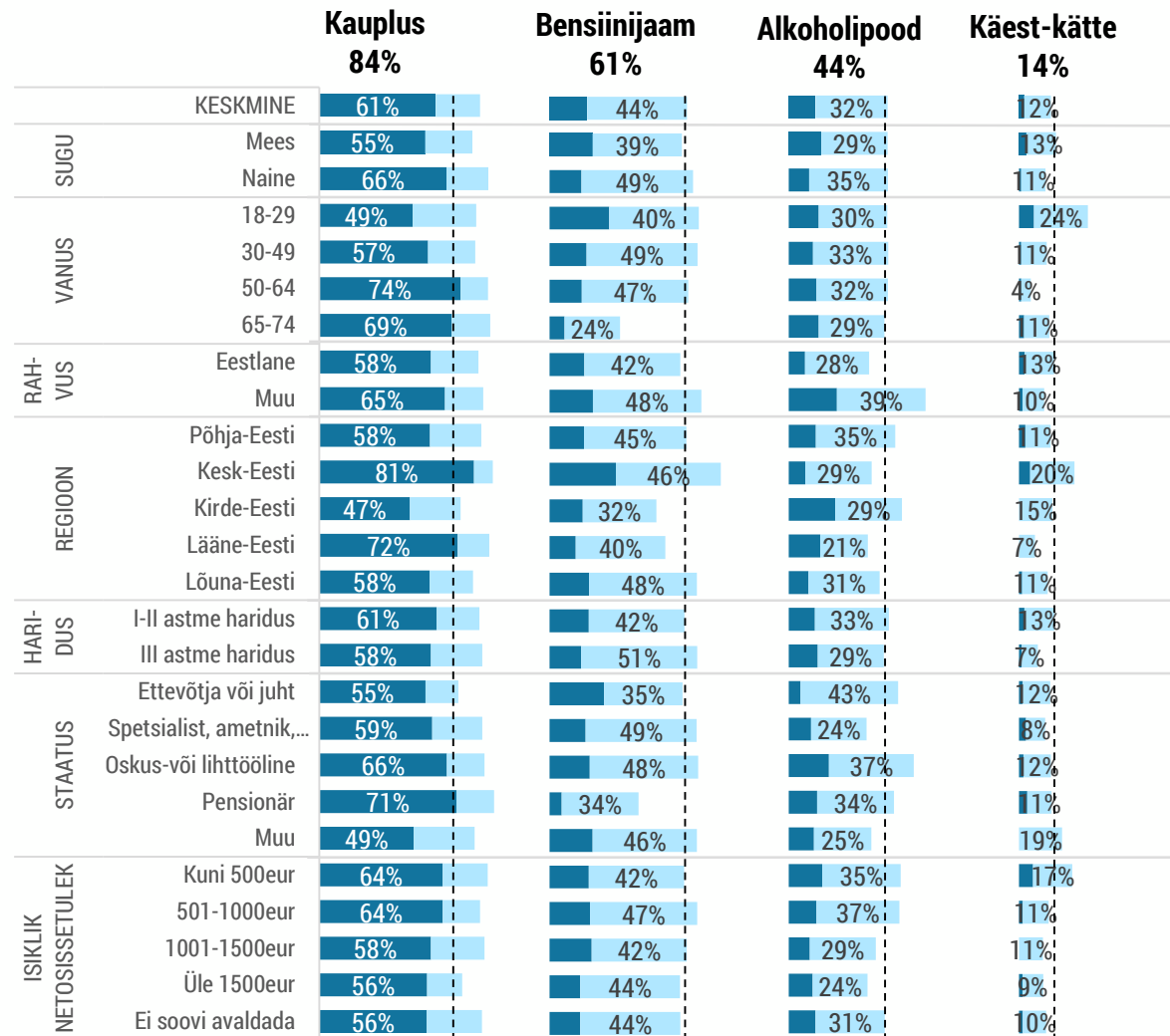
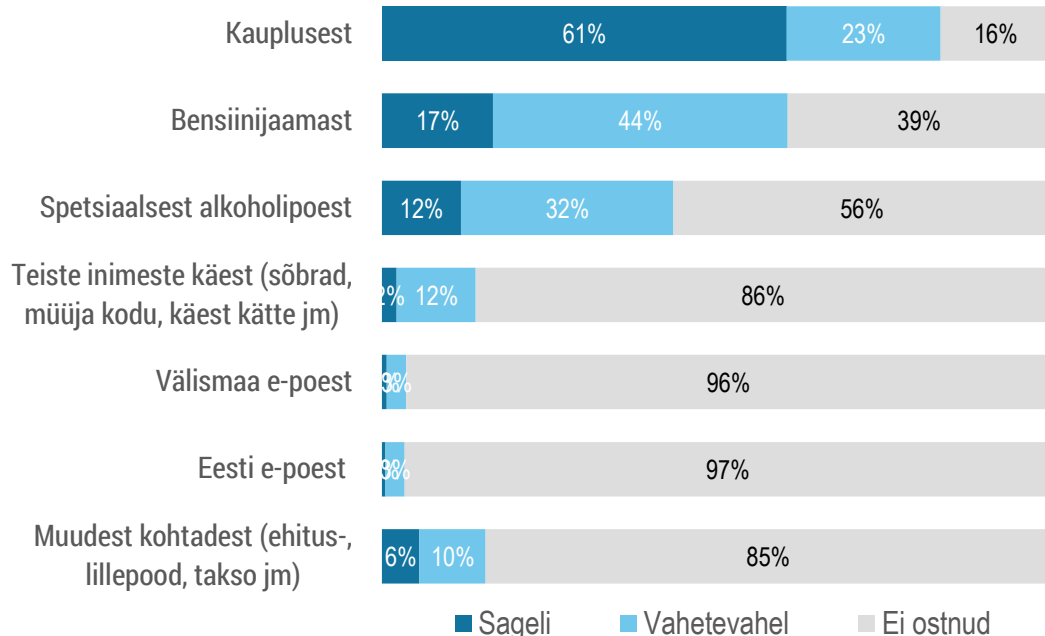
Kategooria	Alamkategooria	11+	4-10	kuni 3	Keskmine
SUGU	Mees	56%	28%	16%	12,8
	Naine	38%	51%	11%	11,2
VANUS	18-29	11%	44%	44%	5,2
	30-49	51%	33%	16%	12,1
	50-64	53%	44%	3%	14,1
	65-74	58%	42%	0%	14,2
RAH-VUS	Eestlane	47%	36%	17%	11,6
	Muu	47%	44%	8%	12,8
REGIOON	Põhja-Eesti	52%	31%	17%	12,1
	Kesk-Eesti	46%	46%	8%	12,0
	Kirde-Eesti	33%	56%	11%	11,3
	Lääne-Eesti	57%	39%	4%	13,4
	Lõuna-Eesti	36%	49%	15%	11,3
	Keskmine		47%	39%	14%
HARI-DUS	I-II astme haridus	46%	39%	15%	11,8
	III astme haridus	52%	38%	10%	13,2
STAATUS	Ettevõtja või juht	58%	16%	26%	12,8
	Spetsialist, ametnik, teenindaja	34%	48%	18%	9,7
	Oskus- või lihttööline	56%	37%	8%	12,8
	Pensionär	58%	42%	0%	15,5
ISIKLIK NETOSISSETULEK	Muu	27%	50%	23%	9,7
	Kuni 500eur	38%	49%	13%	12,0
	501-1000eur	60%	30%	10%	13,3
	1001-1500eur	42%	34%	24%	10,3
	Üle 1500eur	43%	43%	14%	11,2
	Ei soovi avaldada	42%	50%	8%	12,2

% igapäevastest suitsetajatest 2021. aastal, n=205

Tubakatooted soetatakse kauplusest või tanklast, käest-kätte ostjaid on enam noorte ja madalama sissetulekuga inimeste seas

Kust reeglina ostate (ostsite) endale tubakatooteid või nende alternatiive?

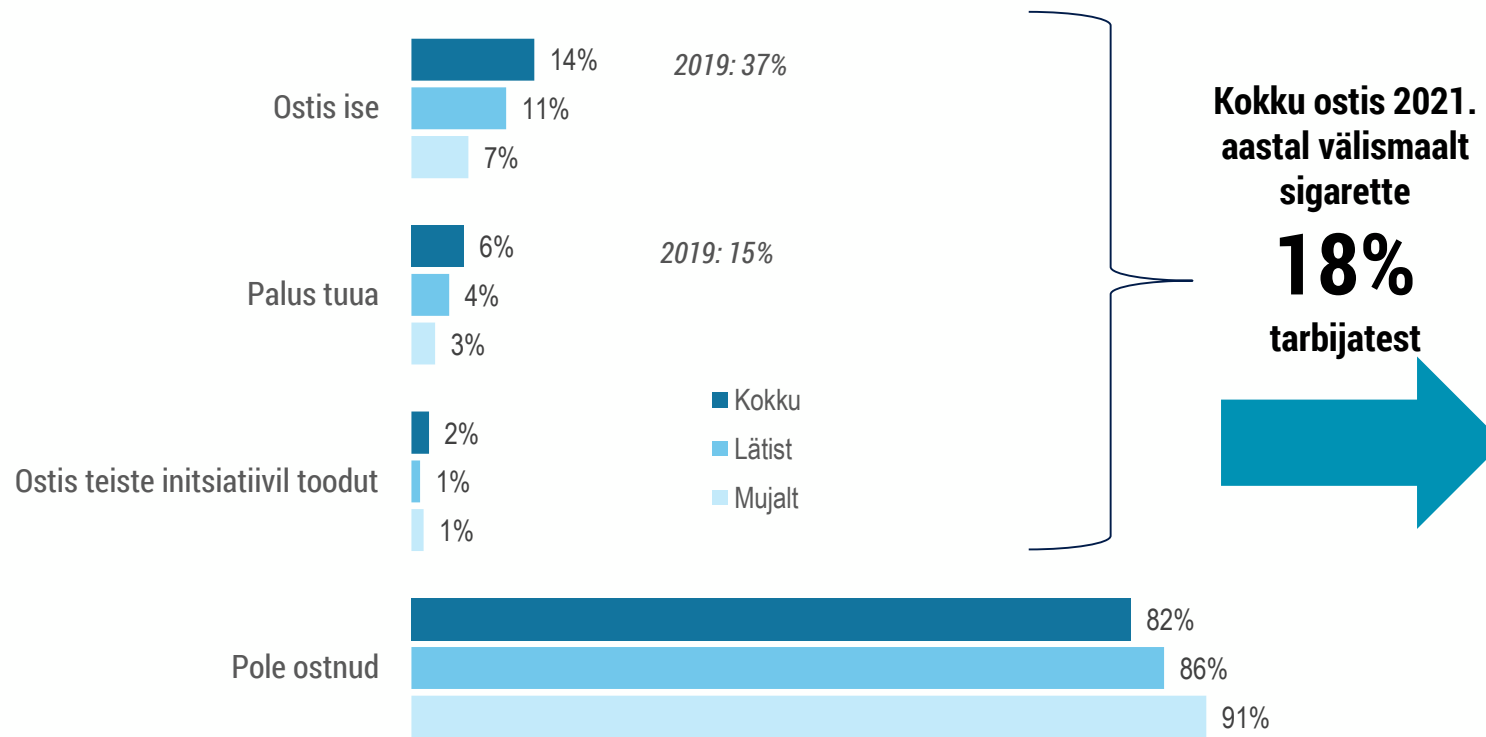

% nendest, kes 2021.a tubakatooteid/alternatiivseid tooteid tarbis või loobus, n=415

Välismaalt sigarettide ostmine on oluliselt langenud – välismaalt ostis sigarette 18% tarbijatest, teistest enam Lõuna-Eesti elanikud ja ametilt töölised

Kas olete 2021. aastal ostnud endale LÄTIST sigarette, et neid Eestis suitsetada?

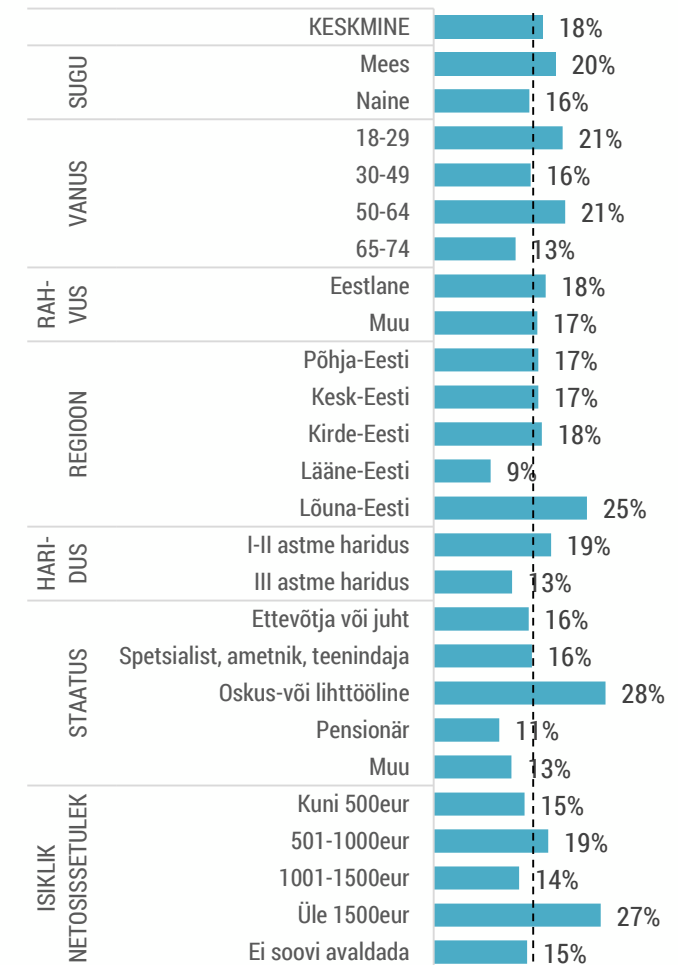
Kas olete 2021. aastal ostnud või lasknud endale osta sigarette välismaalt (v.a Läti), et neid Eestis suitsetada?

Lisaks Lätile toodi sigarette ka nt Soomest, Venemaalt, Rootsist, Poolast, Türgist, Egiptusest ja Bulgaariast.

% nendest, kes 2021.a tubakatooteid/alternatiivseid tooteid tarbis või loobus, n=415

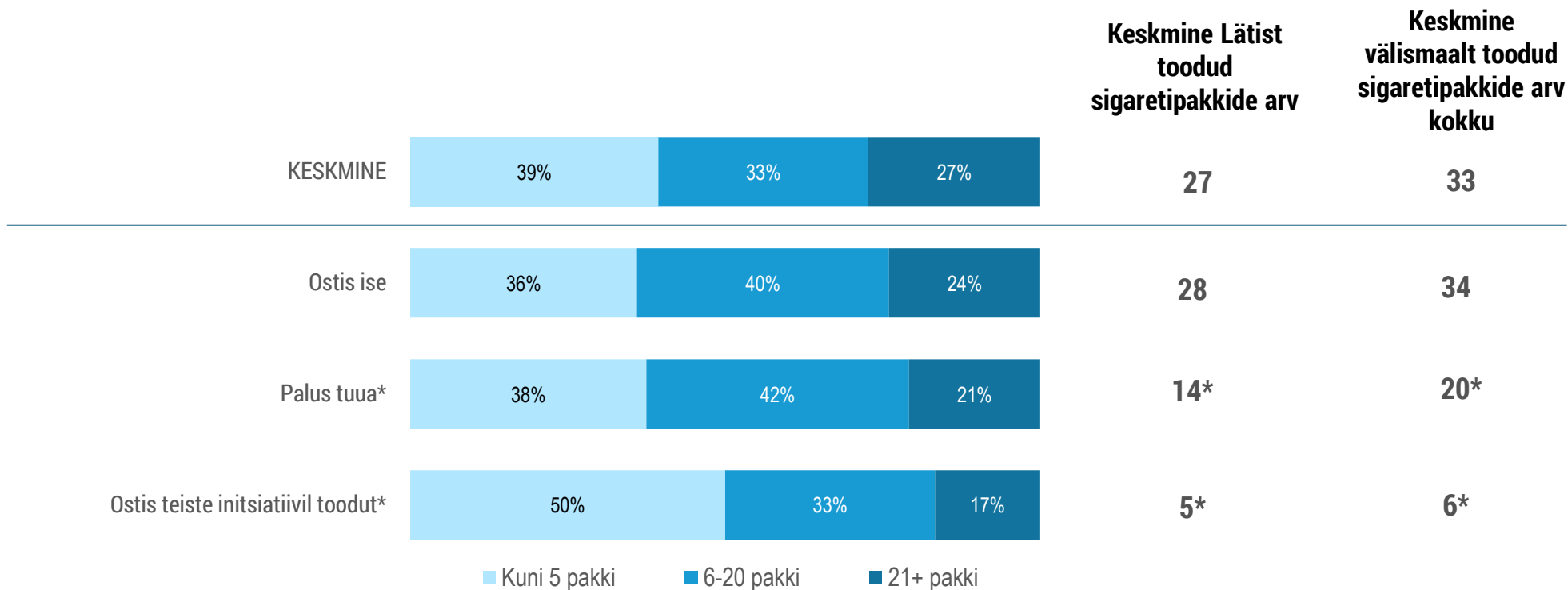
Ostis sigarette välismaalt

Välismaalt kaasaostetud sigarettidest ligi kaks kolmandikku toodi Lätist

Kas olete 2021. aastal ostnud endale LÄTIST sigarette, et neid Eestis suitsetada?

Kas olete 2021. aastal ostnud või lasknud endale osta sigarette välismaalt (v.a Läti), et neid Eestis suitsetada?

Lätist toodud sigaretid moodustasid 2021. aastal koguliselt **63%** välismaalt toodud sigarettidest

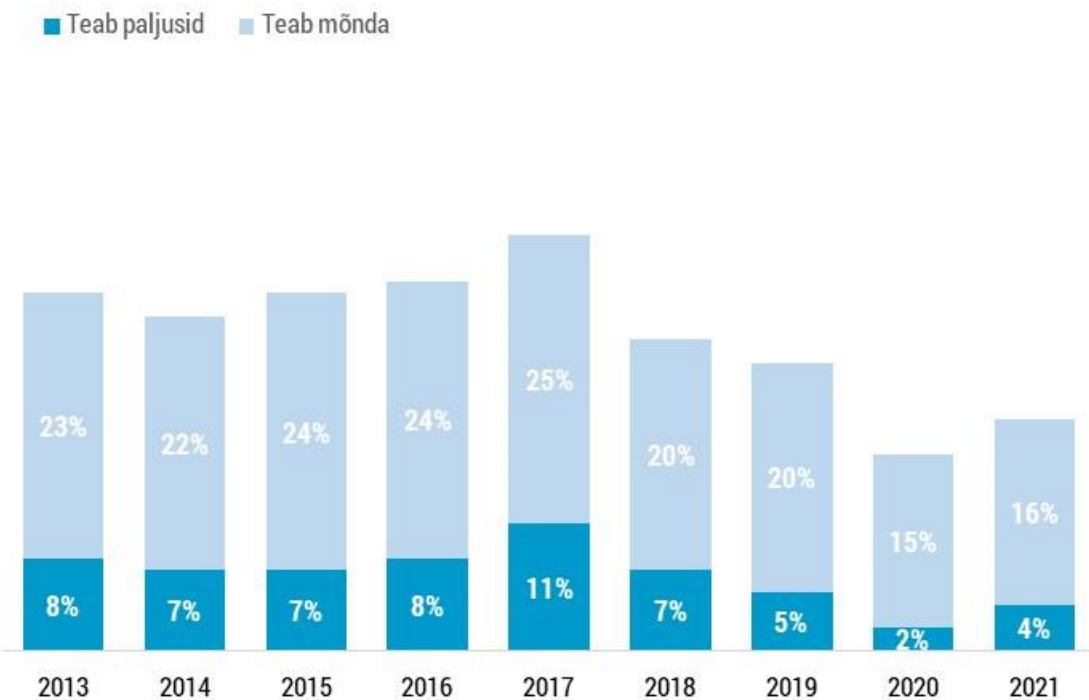
% vastavast sihtrühmast

*NB! Väikese vastajate arvu tõttu tuleb arvestada suuremate võimalike statistilise vea piiridega

* 2019.a. uuringu tulemusetga otsene võrdlus ei ole võimalik, kuid märgatav on koguste suur kasv

Salasigarette tarbivate inimeste teadmine on ühiskonnas langustrendis, mehed ja töölised teavad siiski paremini

Kas Teie tutvusringkonnas on inimesi, kes tarbivad salasigarette?

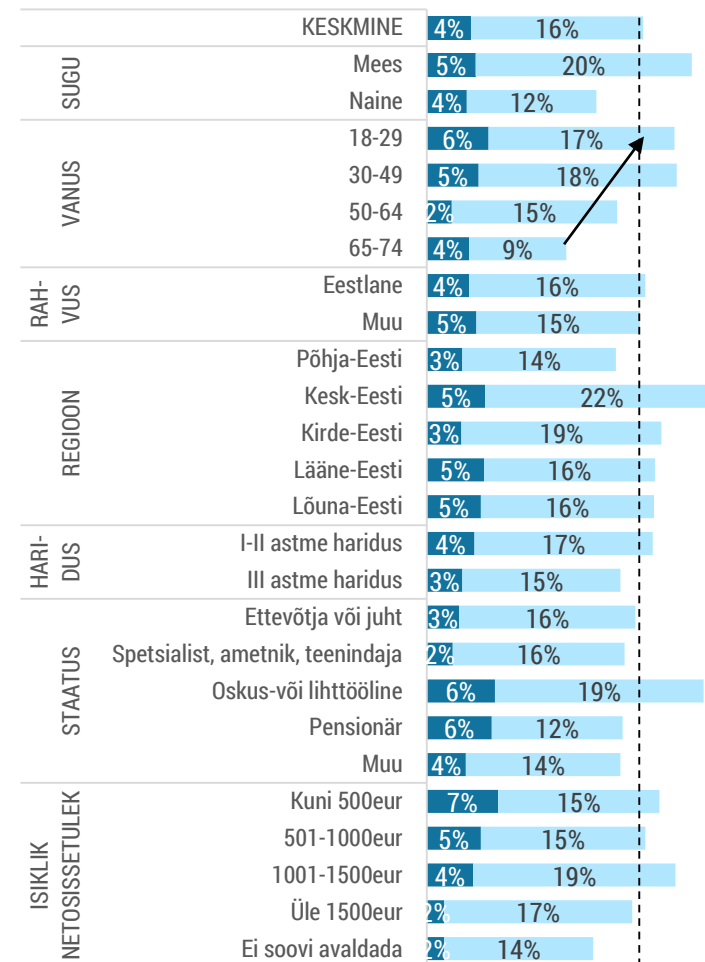

20%
teab vähemalt mõnda inimest, kes tarbib salasigarette

2020: 17%
2019: 25%

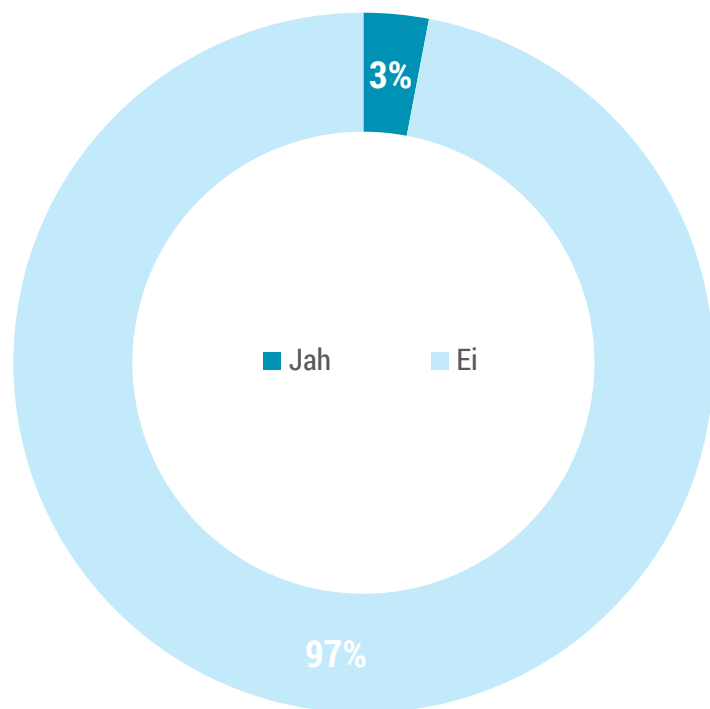
Suitletajatest teab salasigaretide tarbijaid 25%, mittesuitletajatest 17%.

% kõikidest, n=1200

Teadlikkus salasigarettide müügikohtadest on vähene ja langev, paremini teavad noored, madalama sissetulekuga inimesed ning töölised

Kas Teie isiklikult teate mõnda pidevalt tegutsevat salasigarettide müügikohta või müüjat?

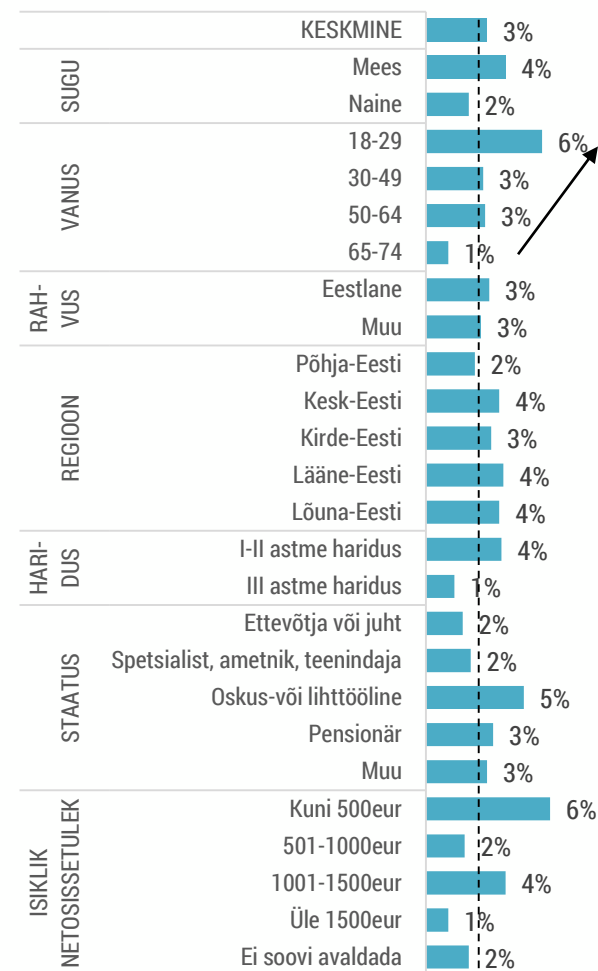

3%
Eesti elanikest teab mõnda pidevalt tegutsevat salasigarettide müügikohta

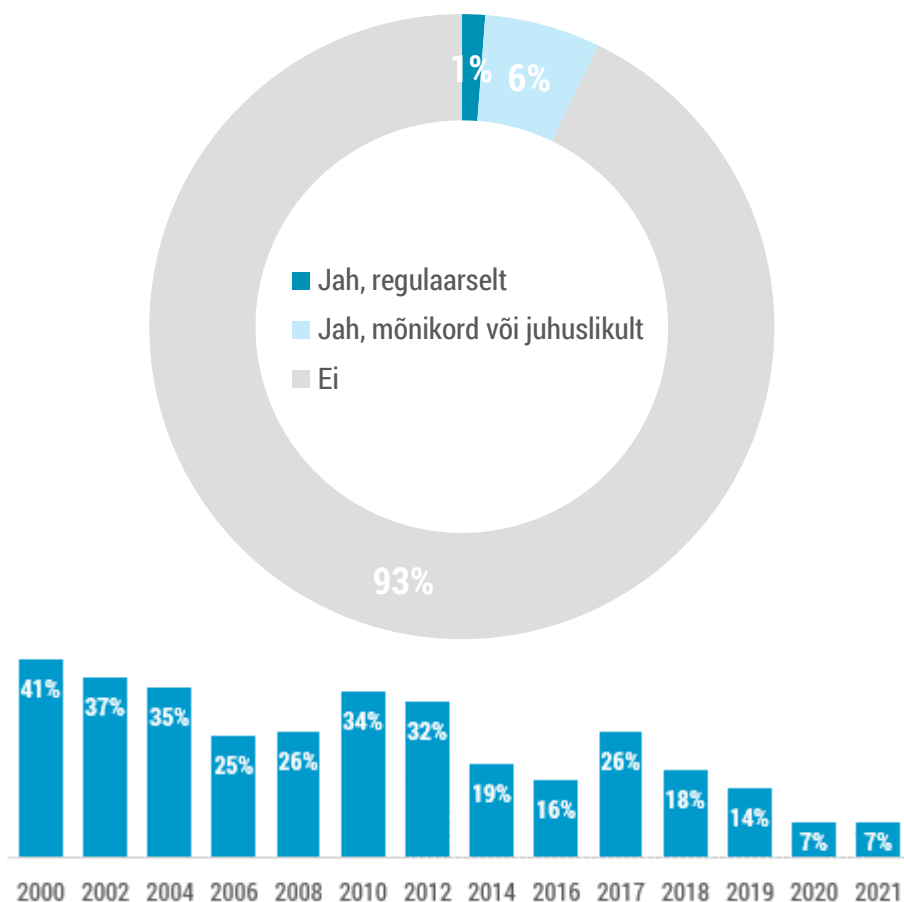
2020: 5%
2019: 6%

Suitletjatest teab mõnda müügikohta/müüjat 5%, mittesuitletjatest 2%.

Salasigarettide tarbimise langustrend on jätkunud, 2021. aastal tarbis salasigarette 7% suitsetajatest

Kas Te ise tarbisite 2021. aastal salasigarette?

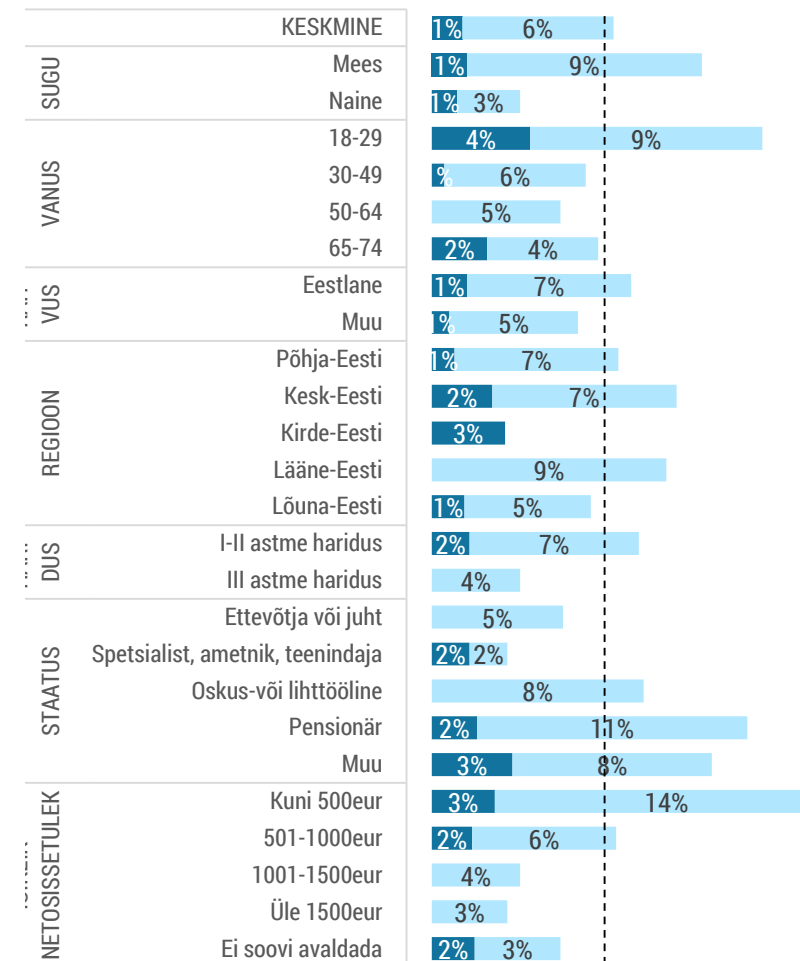
7%
tubakatoode
tarbijatest tarbis
salasigarette

2020: 7%*

2019: 14%*

Salasigarette tarbivad enam mehed, noored, mehed, madalama sissetulekuga inimesed.

% nendest, kes 2021. a tubakatooteid/alternatiivseid tooteid tarbis või loobus, n=415

* % suitsetajatest /kuni 2020 küsiti salasigarettide ostmise kohta, 2021. aastal tarbimise kohta/

Pooled on otsinud ise salasigarette ostuvõimalusi, eelkõige osteti tavaliselt, maksumärgi olemasolust pigem ei teata

Kelle algatusel Te salasigarette ostsite, kas ...?

Milline maksumärk oli Teie poolt 2021. aastal ostetud salasigarette pakidel?

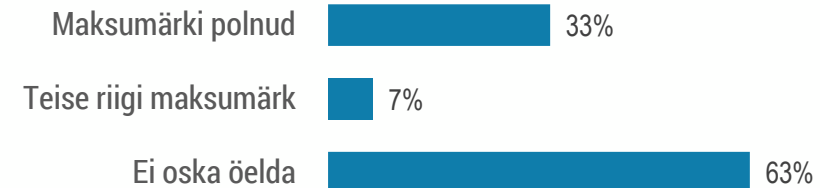
Kust olete 2021. a jooksul ostnud salasigarette?

Kelle algatusel Te salasigarette ostsite, kas ...?

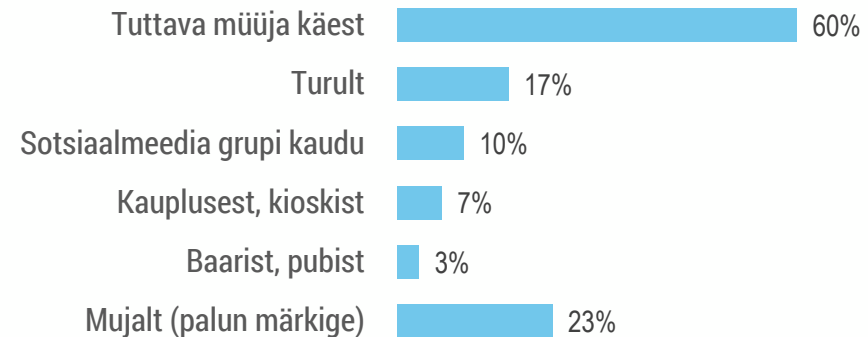

- Keskmisest (53%) rohkem otsisid ise ostuvõimalusi noored, spetsialistid/ametnikud/teenindajad, oskus- ja lihttöölised ja madalama sissetulekuga inimesed.
- Võrreldes 2019. aastaga püsis ostuvõimaluste otsimise initsiatiiv samal tasemel (51% → 53%).

Milline maksumärk oli salasigarette pakidel?

Kust salasigarette osteti?

Milliseid salasigarette marke osteti?

Winston, Chesterfield, LM, Marlboro.

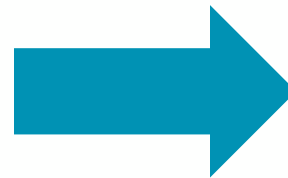
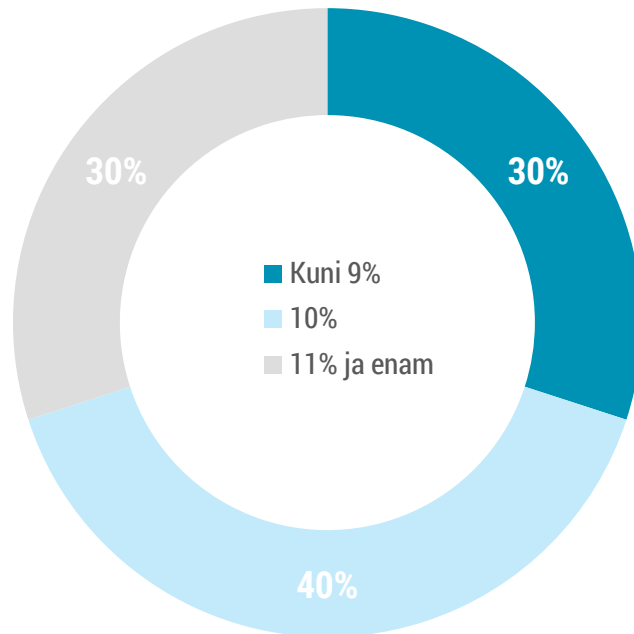
% salasigarette tarbijatest, n=30

*NB! Väikese vastajate arvu tõttu tuleb arvestada suuremate võimalike statistilise vea piiridega

Salasigarette osakaal sigarettide kogutarbimisest püsis viiendiku juures

Kui suure osa moodustasid salasigaretid Teie sigarettide kogutarbimisest 2021. aastal?

**Kui suure osa moodustasid
salasigaretid Teie sigarettide
kogutarbimisest 2021. aastal?**

**Salasigarette tarbimine moodustas
nende tarbijate kogutarbimisest 2021.
aastal keskmiselt**

20%

2019: 19%

2020: 32%

- Keskmisest (20%) oluliselt suurema osa moodustasid salasigaretid nende tarbijate kogutarbimisest pensioniealiste seas (40%).

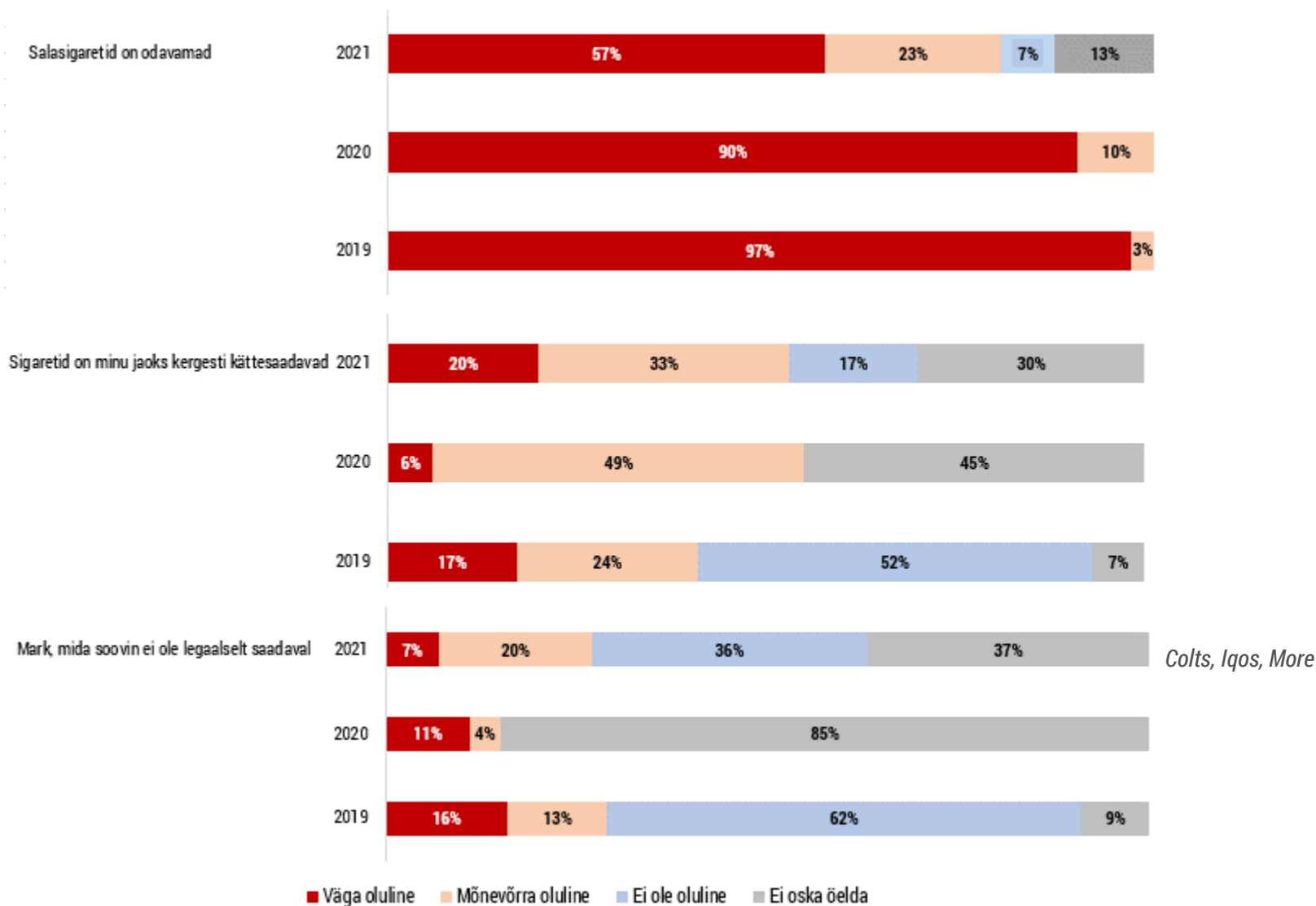
% salasigarette tarbijatest, n=30

*NB! Väikese vastajate arvu tõttu tuleb arvestada suuremate võimalike statistilise vea piiridega

Salasigaretid valitakse eelkõige hinna ajendil

Kui olulised on Teie jaoks järgmised põhjused:

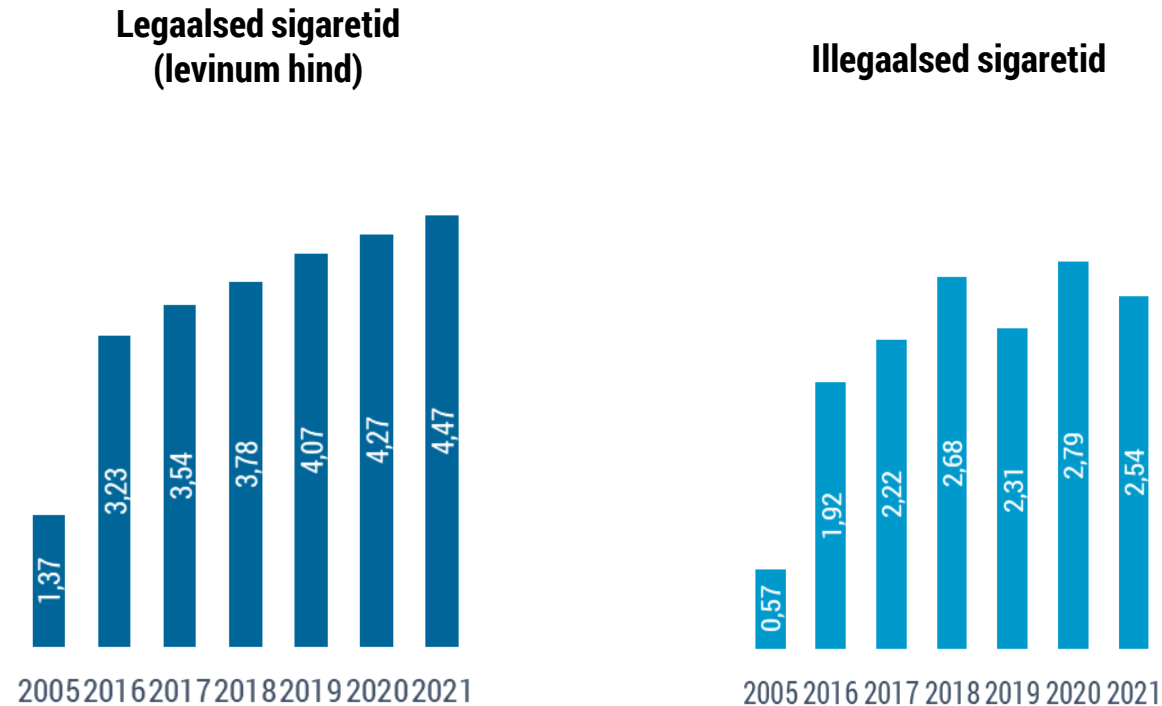

Colts, Iqos, More

% salasigaretide tarbijatest, n=30

*NB! Väikese vastajate arvu tõttu tuleb arvestada suuremate võimalike statistilise vea piiridega

Sigaretide keskmised hinnad (€/pakk)

- *Legaalset sigaretid* – EMTA (<https://www.emta.ee/ariklient/maksud-ja-tasumine/aktsiisid/tubakatooted#levinum-hind>)
- *Salasigaretid* – kuni 2019 - EKI küsitlus (millise hinnaga Te ostate viimase poolaasta jooksul keskmiselt ühes kuus salasigarette?), 2021 – hinnanguline maksumus

Hinnanguline maksukaotus illegaalsete sigarettide tarbimisest oli 2021. aastal 8,1 miljonit €

- Maksukaotuse hindamiseks on kasutatud sigarettide aktsiisimäär (2021.a. 145,6€/1000 tk) ja leaalsete sigarettide leinumat hinda (2021.a. 4,47€/pakk): <https://www.emta.ee/ariklient/maksud-ja-tasumine/aktsiisid/tubakatooted#aktsiisimaarad>. Sarnaselt varasematele varimajanduse uuringutele on arvestatud, et illegaalse sigaretituru tõttu jäi potentsiaalselt laekumata riigieelarvesse aktsiis ning käibemaks.
- Käesoleva küsitluse andmetel 2021. aastal:
  - tarbis tubakatooteid 18-74.a. elanikest 35%;
  - illegaalseid sigarette tarbis 7% tubakatoodete tarbijatest;
  - illegaalsete sigarettide tarbimine moodustas nende tarbijate kogutarbimisest 2021. aastal keskmiselt 20%.
- Hinnangulise maksukaotuse suurust mõjutab võrreldes 2019.a. salasigaretide suitsetajate vähenemine (14%→7%), salasigaretide osakaal nende tarbijate kogutarbimisest püsis samal tasemel (19%→ 20%).

Salasigaretide tarbimisest tulenev hinnanguline maksukaotus 2021.a.

Leaalsete sigarettide müük siseturul	mld tk	1,48
Illegaalse kaubanduse osakaal	%	3%
Sigaretide illegaalse turu hinnanguline maht	mld tk	0,04
Sigaretide illegaalse turu hinnanguline maht	mln €	4,9
Riigieelarvesse laekumata aktsiis	mln €	5,9
Riigieelarvesse laekumata käibemaks	mln €	2,2
Maksukaotus kokku	mln €	8,1

Illegaalse alkoholi tarbimine & kaubandus

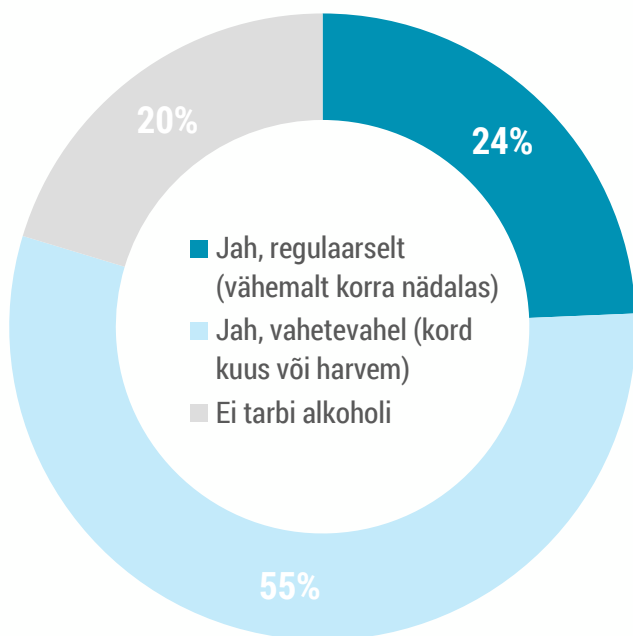
Kokkuvõte: nii üldine teadlikkus salaalkoholi tarbimisest kui salaalkoholi tarbimine püsivad langustrendis

Alkoholsete jookide tarbijaid on võrreldes 2019. aastaga vähem. Ligi veerand tarbijatest on toonud alkoholiseid jooke kaasa välismaalt, valdavalt Lätist. Nii ühiskonna teadlikkus salaalkoholi tarbimisest ja nende ostukohtadest kui ka tarbimine ise on võrreldes 2019. aastaga langenud. Teisest kõrgem on nii teadlikkus salaalkoholist kui selle tarbimine noorte seas.

- Alkoholiseid jooke tarbis 2021. aastal 80% 18-74a Eesti elanikkonnast, sh regulaarselt 24%. Regulaarsete tarbijate osakaal on suurem meeste, 30-49a ja kõrgema sissetulekuga elanike seas. Enim on lahja ja keskmise kangusega alkoholi tarbijaid, kuid kanget alkoholi on tarbinud aasta jooksul 74% elanikest.
- Välismaalt on alkoholiseid jooke ostnud 2021. aastal ligi veerand (24%) tarbijatest, teistest enam ettevõtjad/juhid ja kõrgema sissetulekuga inimesed. Sarnases ulatuses (13-14%) oli nii kange, keskmise kui lahja alkoholi ostjaid. Välismaalt ostetud alkoholised joogid moodustasid välismaalt ostjate kogutarbimisest 2021. aastal enam kui kolmandiku (34%). Enamus ehk 66% välismaalt kaasaostetud alkoholist pärines Lätist, ostukogused on suurimad lahja alkoholi puhul.
- Illegaalse alkoholi tarbijate ja müügikohtade teadmine on ühiskonnas langustrendis – kui 2017.a. teadis oma tutvusringkonnas salaalkoholi ostjaid 17% ja müügikohti 9% elanikkonnast, siis 2021. aastaks on need näitajad langenud vastavalt 5% ja 3%-ni. Enam on teadjaid nooremate ja madalama sissetulekuga inimeste seas. Kuigi teadlikkus tarbijatest ja müügikohtadest on langenud, siis elanike hinnang kange salaalkoholi osakaalule Eesti kange alkoholi kogutarbimises püsib endisel, 23% tasemel.
- Ka illegaalse alkoholi ostmine on Eestis langustrendis – kui 2017. aastal ostis salaalkoholi 5%, siis 2021. aastal 2% alkoholi tarbijatest. Teistest enam on salaalkoholi ostjaid 18-29a noorte seas (4%). Salaalkoholi hangiti eelkõige tuttava müüja käest ning initsiatiiv tuli pigem müüja poolt – 72% salaalkoholi ostjatele seda pakuti. Salaalkoholi tarbijad ostsid eelkõige kanget salaalkoholi (56%), enim viina, puskarit või hansat. Salaalkoholi osakaal selle tarbijate kogutarbimises on vähenenud 16%-ni (2019. aastal 29%).
- Hinnanguline maksukaotus illegaalse alkoholi tarbimisest oli 2021. aastal 2,7 miljonit €, sh 1,9 miljonit € aktsiisikaotusena ning 0,8 miljonit € käibemaksukaotusena.

80% Eesti elanikkonnast tarbib alkohoolseid jooke, veerand elanikkonnast regulaarselt

Kas olete 2021. aasta jooksul tarbinud alkohoolseid jooke?

80%
tarbis 2021. aastal
alkohoolseid jooke

2020: 87%

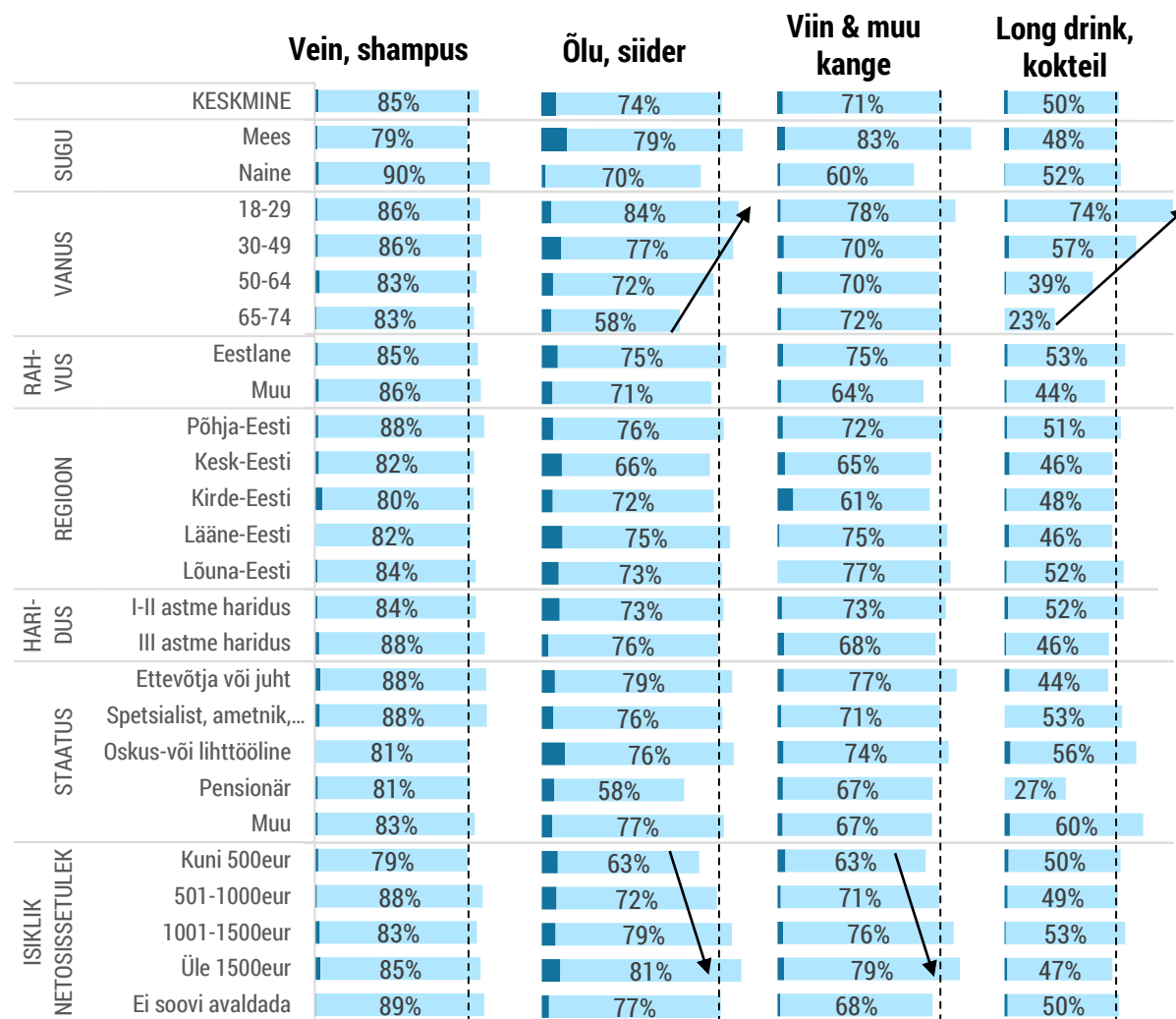
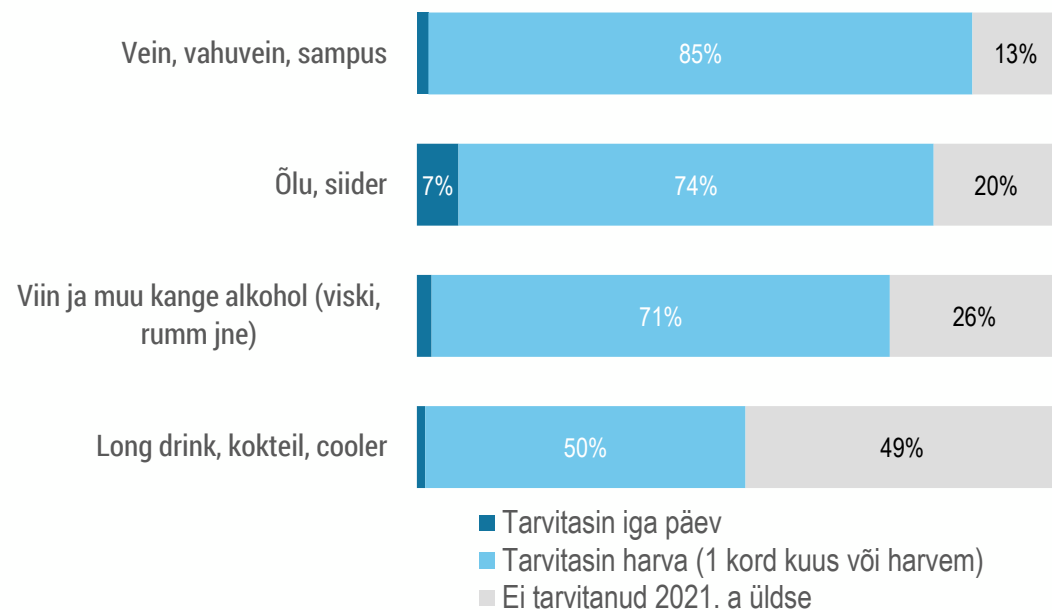
2019: 86%

Katvus	Alkohoolseid jooke tarbib	Regulaarselt	Ei tarbi alkoholi	
KESKMINE	24%	55%	20%	
SUGU	Mees	36%	46%	18%
	Naine	13%	64%	22%
VANUS	18-29	21%	61%	18%
	30-49	32%	52%	16%
	50-64	22%	58%	21%
	65-74	11%	56%	33%
RAHVUS	Eestlane	26%	55%	20%
	Muu	21%	57%	21%
REGIOON	Põhja-Eesti	27%	55%	18%
	Kesk-Eesti	25%	55%	20%
	Kirde-Eesti	21%	60%	19%
	Lääne-Eesti	20%	62%	19%
	Lõuna-Eesti	22%	51%	26%
HARIDUS	I-II astme haridus	24%	54%	22%
	III astme haridus	25%	58%	17%
STAATUS	Ettevõtja või juht	31%	51%	18%
	Spetsialist, ametnik, teenindaja	29%	55%	17%
	Oskus- või lihttöeline	28%	55%	18%
	Pensionär	12%	57%	32%
ISIKLIK NETOSISSETULEK	Muu	16%	61%	23%
	Kuni 500eur	20%	53%	27%
	501-1000eur	17%	61%	22%
	1001-1500eur	32%	50%	18%
	Üle 1500eur	40%	48%	12%
Ei soovi avaldada	19%	61%	21%	

% kõikidest, n=1200

Enim on lahja ja keskmise kangusega alkoholi tarbijaid, kuid ka kanget alkoholi on tarbinud neljast kolm

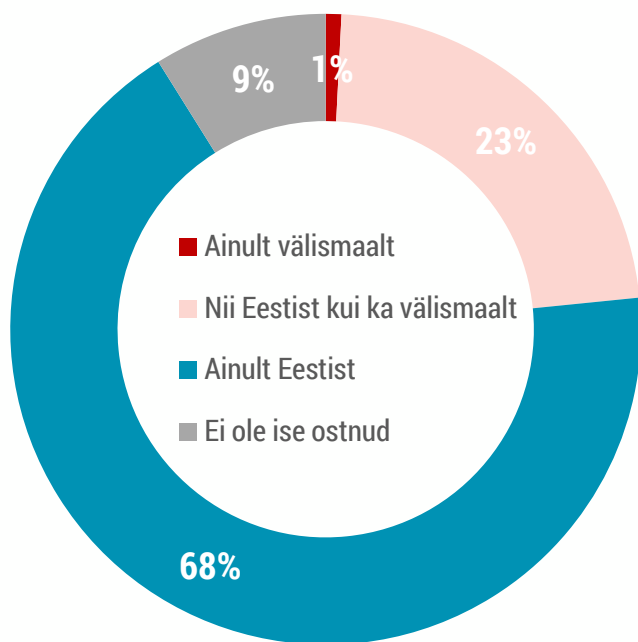
Palun meenutage, milliseid alkohoolseid jooke olete tarbinud 2021. aasta jooksul?

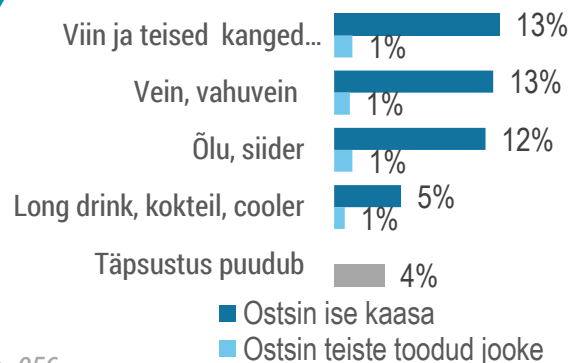
% nendest, kes 2021. a alkohoolseid jooke tarbis, n=956

Alkohoolseid jooke ostis 2021. aastal välismaalt ligi veerand tarbijatest, enam mehed, ettevõtjad-juhid, kõrgema sissetulekuga

Kas ostsite* 2021. aastal alkohoolseid jooke (sh teiste inimeste käest) ...?

24%
tarbijatest ostis 2021. aastal alkohoolseid jooke välismaalt

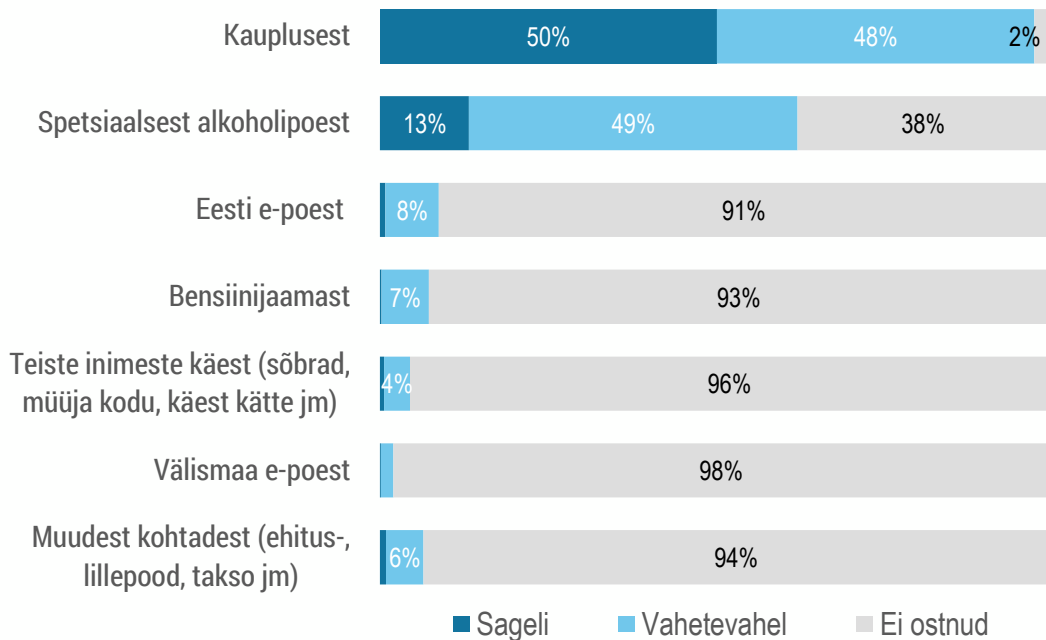
% nendest, kes 2021.a alkohoolseid jooke tarbis, n=956

Category	Sub-category	Percentage	Percentage	Percentage
SUGU	KESKMINE	23%	68%	9%
	Mees	27%	63%	9%
VANUS	Naine	19%	72%	9%
	18-29	26%	65%	9%
	30-49	22%	70%	7%
	50-64	23%	65%	11%
	65-74	18%	70%	10%
RAHVUS	Eestlane	22%	68%	10%
	Muu	23%	68%	7%
REGIOON	Põhja-Eesti	23%	70%	6%
	Kesk-Eesti	19%	70%	11%
	Kirde-Eesti	24%	69%	7%
	Lääne-Eesti	19%	67%	13%
	Lõuna-Eesti	25%	61%	13%
HARIDUS	I-II astme haridus	21%	68%	10%
	III astme haridus	26%	67%	6%
STAATUS	Ettevõtja või juht	29%	67%	3%
	Spetsialist, ametnik, teenindaja	24%	68%	7%
	Oskus- või lihttöeline	22%	66%	12%
	Pensionär	16%	70%	12%
ISIKLIK NETOSISSETULEK	Muu	19%	69%	12%
	Kuni 500eur	21%	69%	9%
	501-1000eur	22%	67%	11%
	1001-1500eur	22%	68%	9%
	Üle 1500eur	29%	64%	5%
	Ei soovi avaldada	19%	71%	10%

Alkoholi ostetakse Eestis eelkõige kauplusest ja spetsiaalpoest, viimast eelistavad rohkem mehed, mitte-eestlased ja töölised

Kust Te ostate Eestis 2021. aastal alkohoolseid jooke?

Keskmisest (5%) enam ostsid teiste inimeste käest 2021. aastal alkohoolseid jooke 18-29a noored (10%).

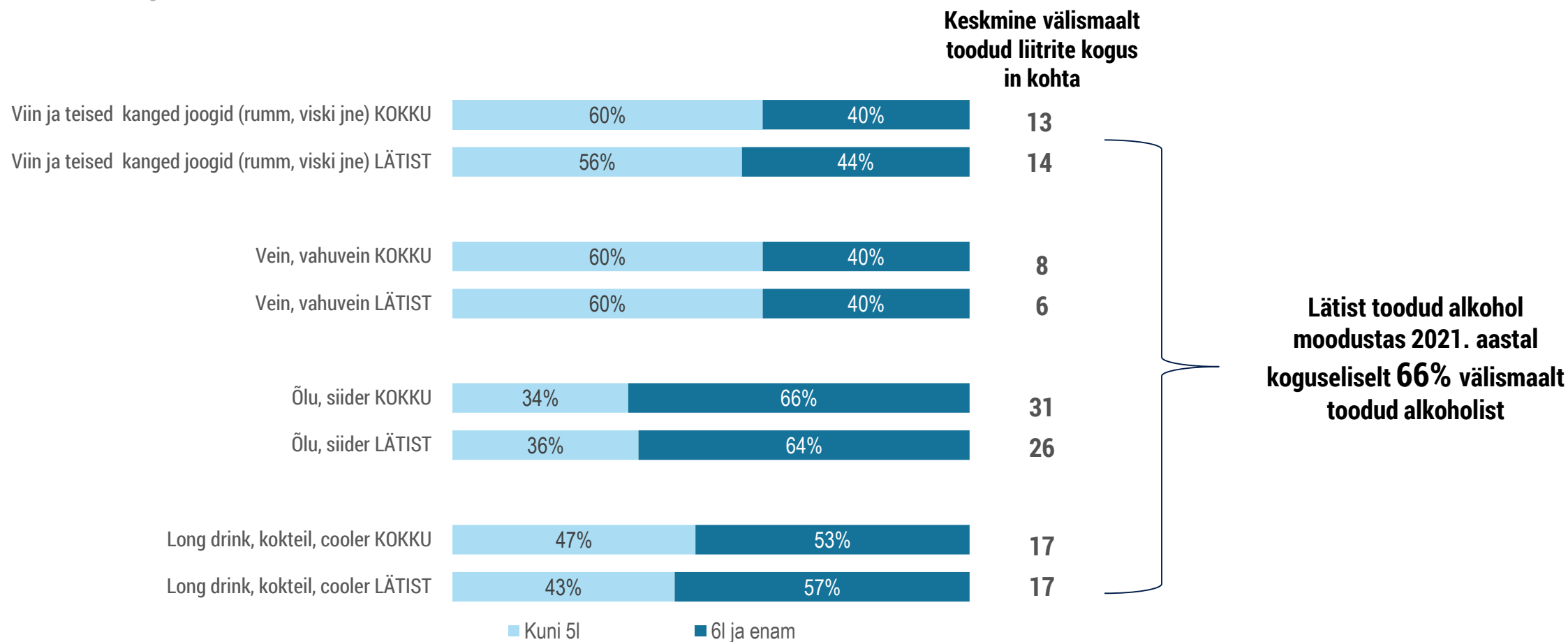
		Kauplusest		Spetsiaalpoest		Eesti e-poest		Bensiinijaamast	
SUGU	KESKMINE	50%	48%	3%	49%	9%	0%	7%	0%
	Mees	54%	45%	15%	54%	9%	0%	9%	0%
Naine		47%	51%	2%	44%	9%	0%	6%	0%
	18-29	57%	42%	0%	48%	12%	0%	7%	0%
VANUS	30-49	56%	42%	18%	50%	9%	0%	11%	0%
	50-64	47%	51%	9%	51%	7%	0%	4%	0%
	65-74	30%	66%	0%	44%	7%	0%	4%	0%
	Eestlane	49%	50%	0%	48%	10%	0%	8%	0%
RAHVUS	Muu	53%	43%	20%	53%	6%	0%	6%	0%
	Põhja-Eesti	50%	47%	16%	49%	14%	0%	7%	0%
REGIOON	Kesk-Eesti	47%	51%	3%	43%	1%	0%	13%	0%
	Kirde-Eesti	52%	48%	3%	59%	8%	0%	10%	0%
	Lääne-Eesti	41%	58%	9%	55%	4%	0%	9%	0%
	Lõuna-Eesti	58%	41%	0%	44%	4%	0%	4%	0%
	I-II astme haridus	51%	47%	4%	48%	7%	0%	7%	0%
HARIDUS	III astme haridus	50%	48%	3%	52%	13%	0%	8%	0%
	Ettevõtja või juht	52%	46%	17%	50%	8%	0%	12%	0%
STAATUS	Spetsialist, ametnik,...	54%	45%	3%	51%	12%	0%	5%	0%
	Oskus- või lihttööline	55%	44%	17%	55%	5%	0%	10%	0%
	Pensionär	34%	62%	9%	41%	7%	0%	3%	0%
	Muu	48%	50%	7%	41%	9%	0%	8%	0%
	Kuni 500eur	47%	49%	4%	45%	9%	0%	9%	0%
ISIKLIK NETOSISSETULEK	501-1000eur	44%	54%	0%	50%	4%	0%	8%	0%
	1001-1500eur	63%	36%	4%	56%	9%	0%	6%	0%
	Üle 1500eur	55%	44%	17%	49%	15%	0%	8%	0%
	Ei soovi avaldada	46%	52%	15%	42%	10%	0%	7%	0%

% nendest, kes 2021. a alkohoolseid jooke tarbis ja Eestist alkoholi ostis, n=863

Välismaalt kaasaostetud alkoholsetest jookidest kaks kolmandikku toodi Lätist

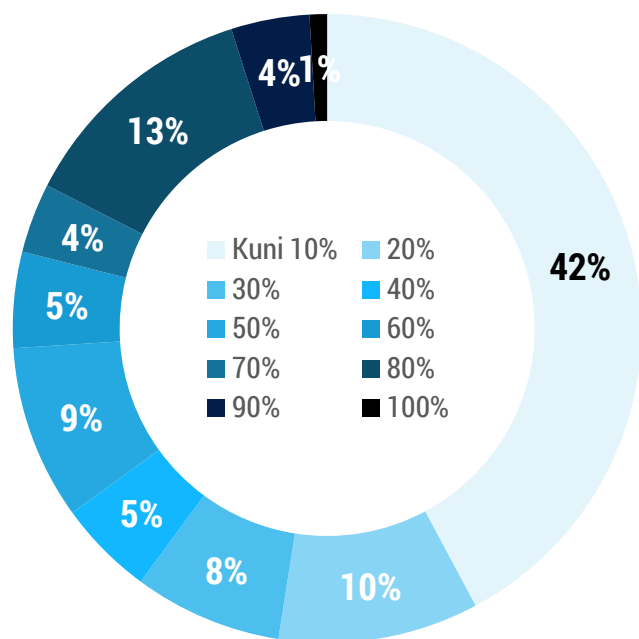
Milline oli ostukogus välismaalt aastas kokku, liitrites:

Milline oli Lätist ostetud kogus aastas kokku, liitrites:

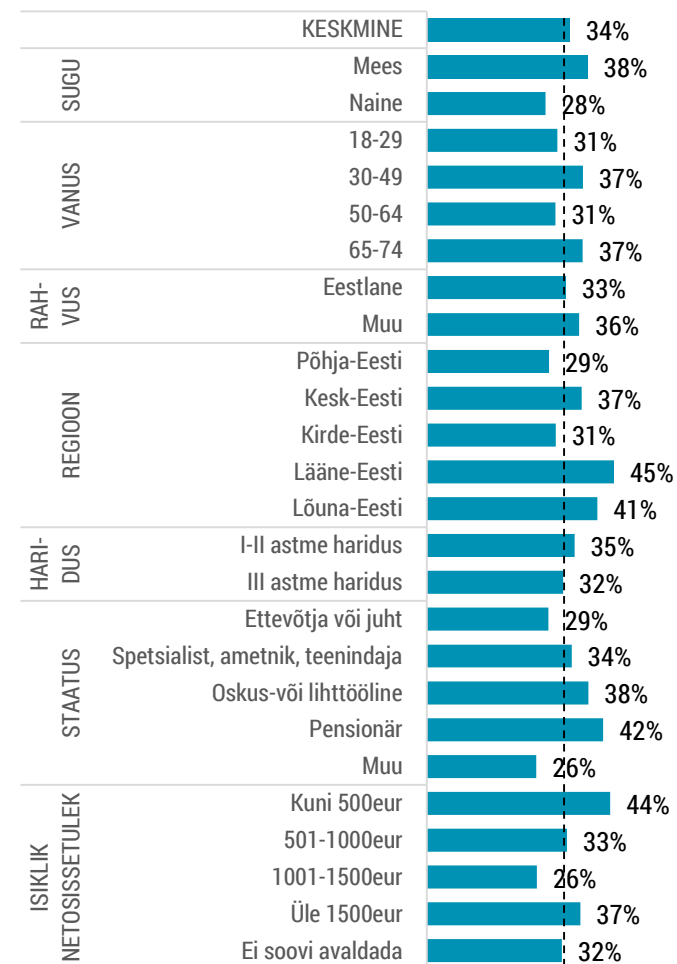
Välismaalt ostetud alkohol moodustas välismaalt ostjate kogutarbimisest kolmandiku

Kui suure osa moodustasid teie enda või teiste poolt välismaalt teile ostetud alkohoolsed joogid teie alkoholi kogutarbimisest 2021. aastal?

Välismaalt ostetud alkohoolsed joogid moodustasid välismaalt ostjate kogutarbimisest 2021. aastal keskmiselt:

34%

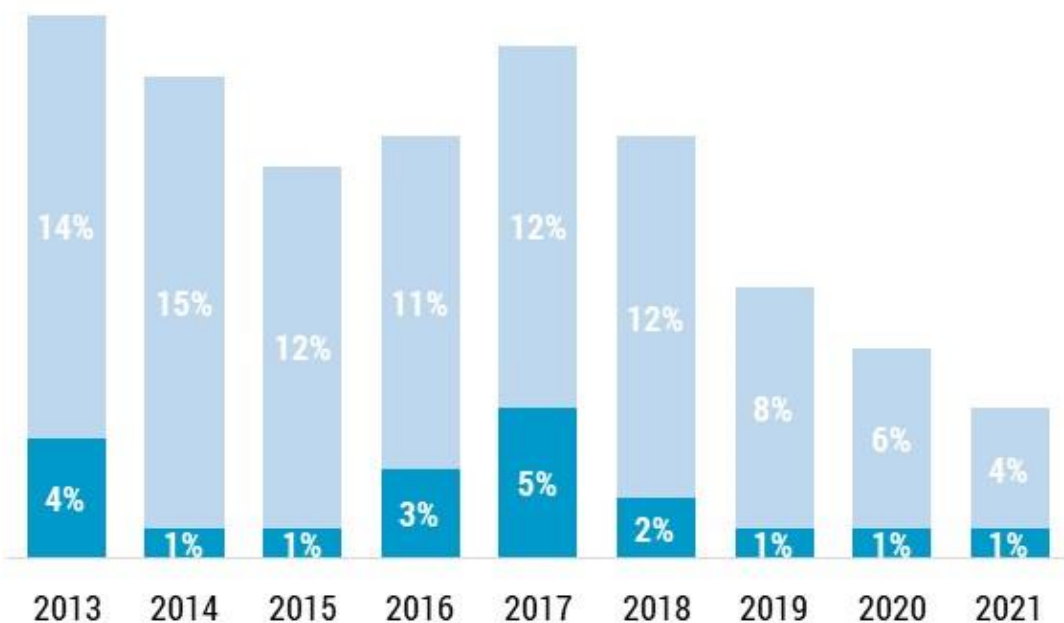

% nendest, kes on ostnud alkohoolsed jooke välismaalt, n=224

Illegaalse alkoholi tarbijate teadmine on ühiskonnas langustrendis, noored teavad paremini

Kas Teie tutvusringkonnas on inimesi, kes ostavad salaalkoholi?

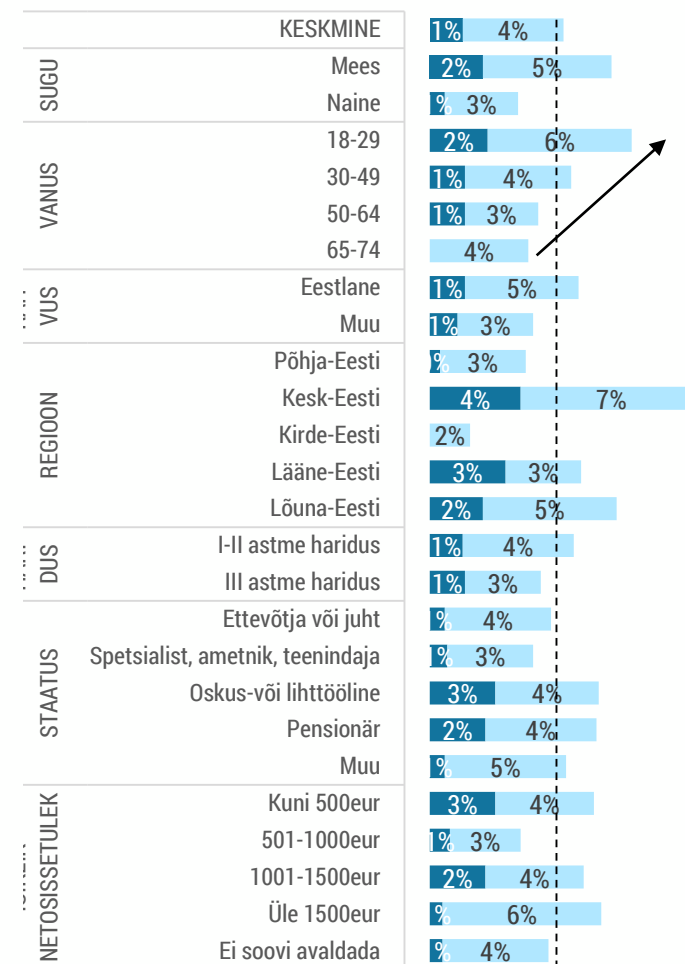
■ teab paljusid ■ teab mõnda

5%
teab mõnda inimest,
kes ostab salaalkoholi

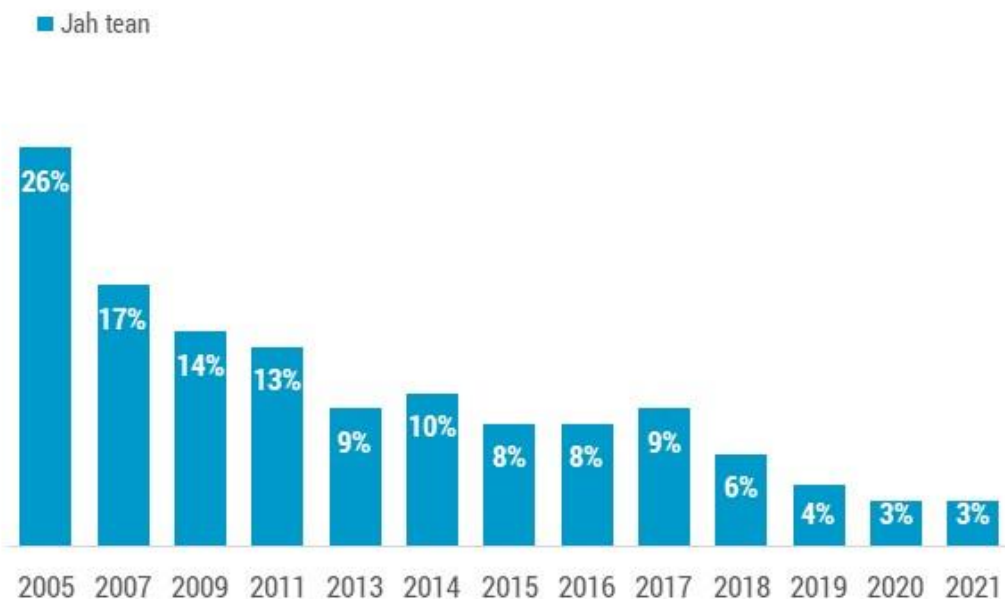
2020: 7%
2019: 9%

% kõikidest, n=1200

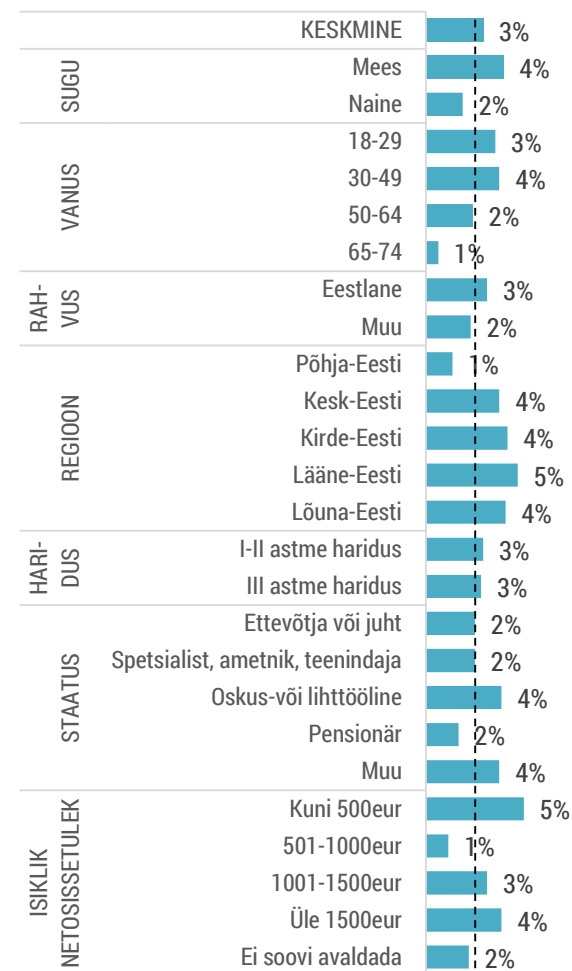
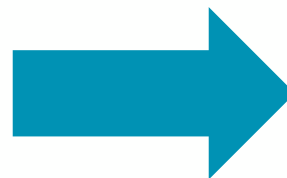
Teadlikkus illegaalse alkoholi müügikohtadest on vähene ja langev

Kas Teie isiklikult teate mõnda pidevalt tegutsevat salaalkoholi müügikohta või müüjat?

3%
Eesti elanikest teab mõnda salaalkoholi müügikohta või müüjat

2020: 3%
2019: 4%

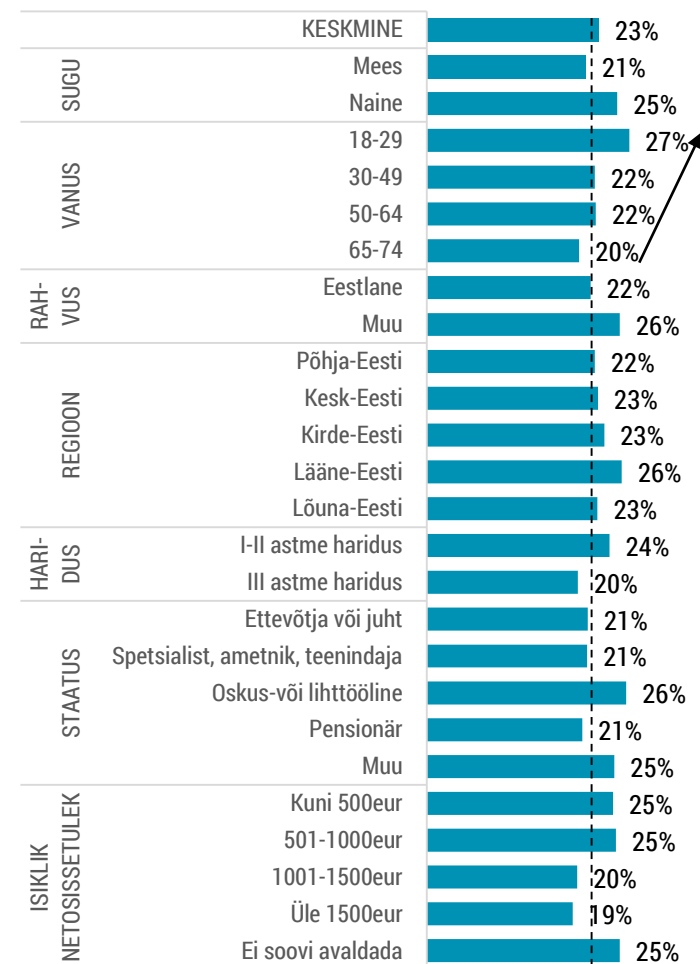
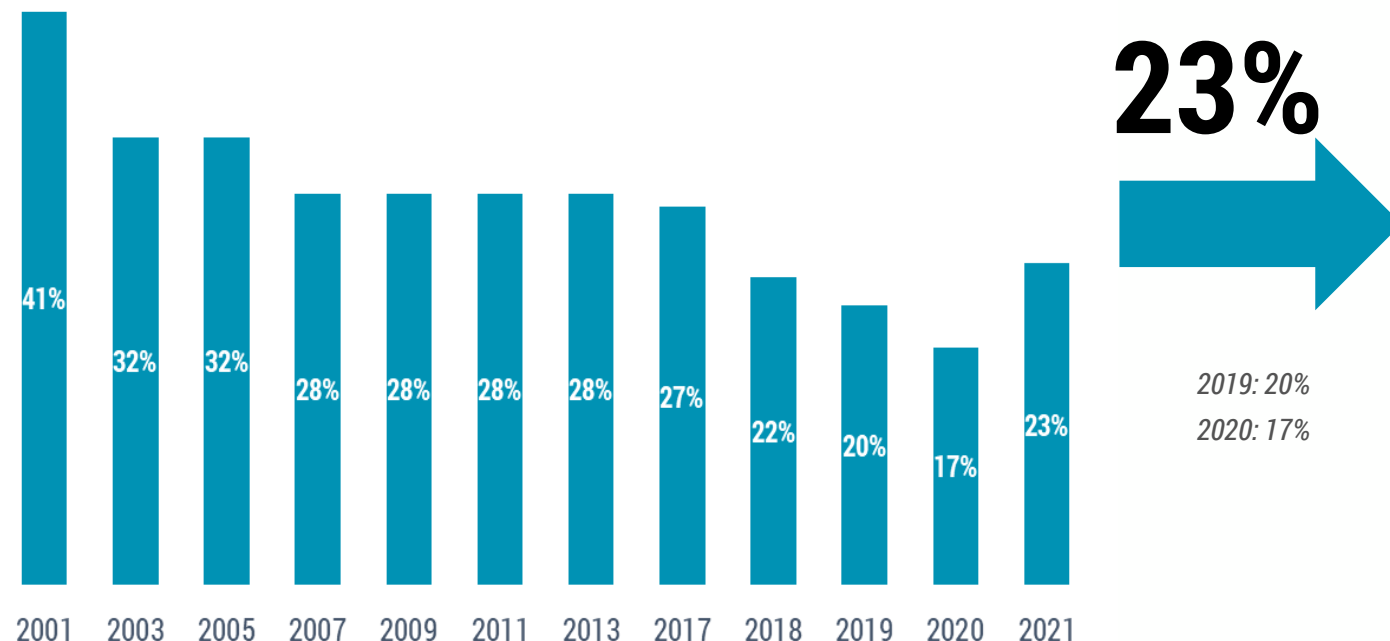

% kõikidest, n=1200

Eesti elanikud hindavad illegaalse alkoholi osakaaluks kange alkoholi kogutarbimisest 23%

Kui suureks Te hindate salaalkoholi (viina, piirituse, puskari) osa Eesti elanike üldises kange alkoholi tarbimises?

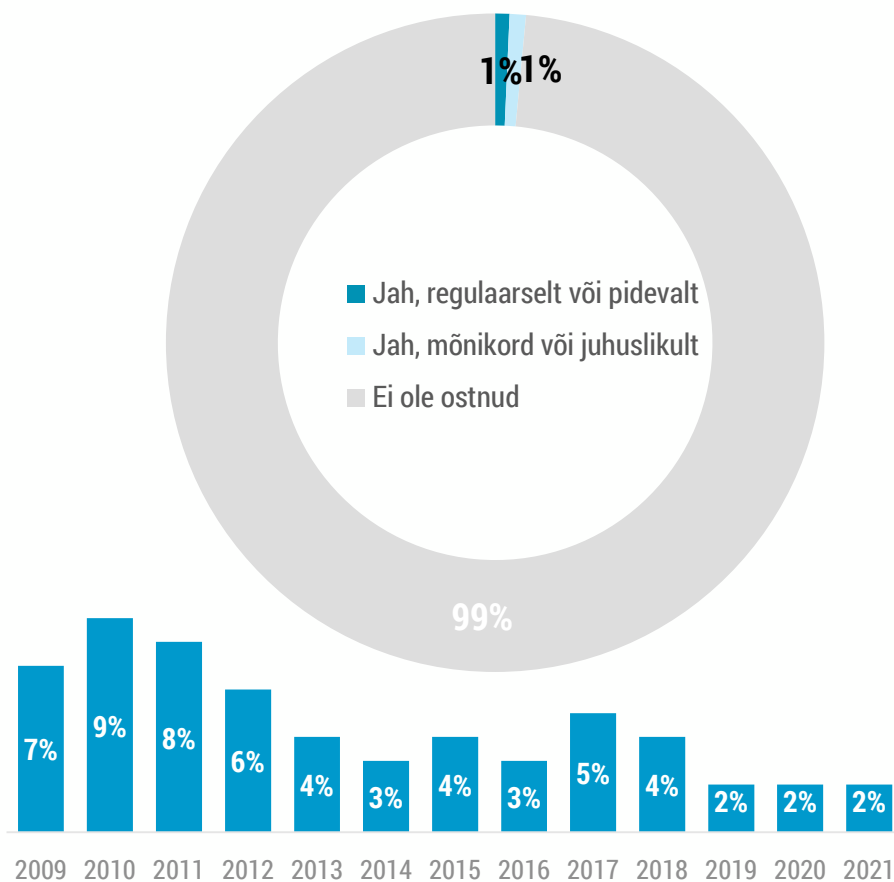
Tunnetuslik salaalkoholi osakaal kange alkoholi kogutarbimisest Eestis (elanike hinnangute alusel):

% kõikidest, n=1200

Illegaalselt alkoholi ostis 2021. aastal 2% alkoholi tarbijatest, rohkem nooremad inimesed

Kas Te ostsite 2021. aastal salaalkoholi? (Ärge arvestage Lätist toodud alkoholi)

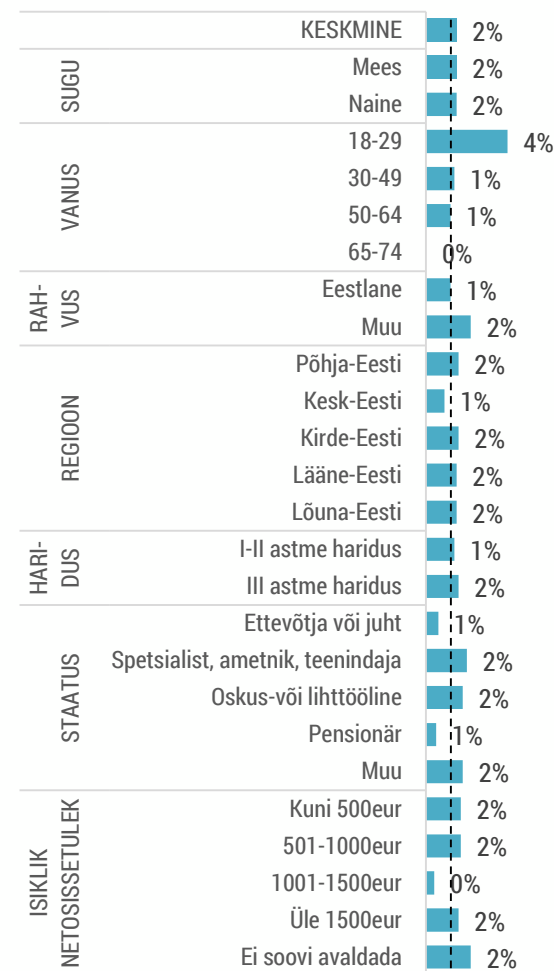

2%
alkoholi tarbijatest
ostis 2021. aastal
salaalkoholi

2020: 2%

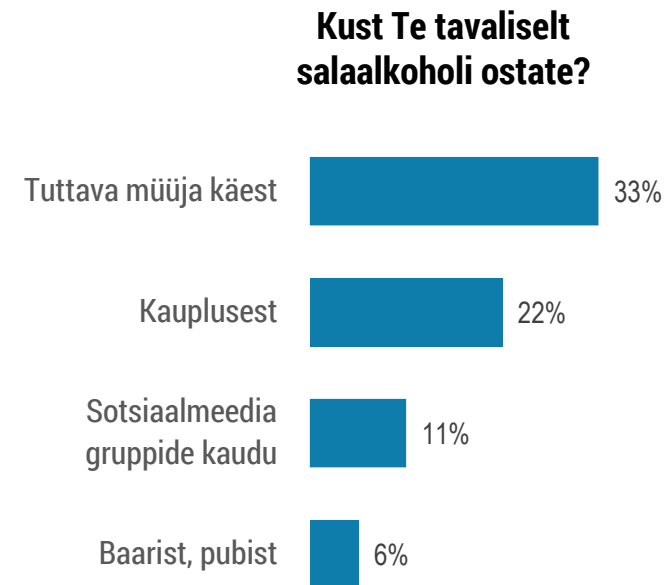
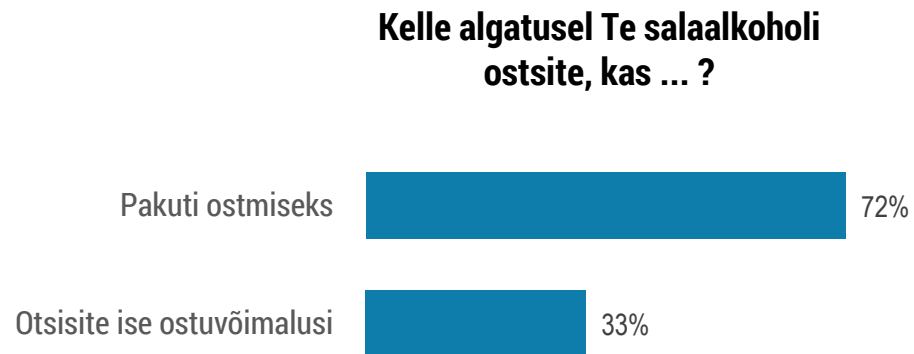
2019: 2%

% nendest, kes 2021. a alkohoolseid jooke tarbis, n=956

Illegaalse alkoholi ostu algatus tuleb enamasti tuttavalt müüjalt

*Kelle algatusel Te salaalkoholi ostate, kas ... ?
Kust Te tavaliselt salaalkoholi ostate?*

- Keskmisest enam otsisid ise ostuvõimalusi mehed, 30-49a, mitte-eestlased.

% salaalkoholi tarbijatest, n=18

*NB! Väikese vastajate arvu tõttu tuleb arvestada suuremate võimalike statistilise vea piiridega

Enam oli kange salaalkoholi ostjaid, illegaalse alkoholi osakaal on langenud 16%-ni kange alkoholi kogutarbimisest

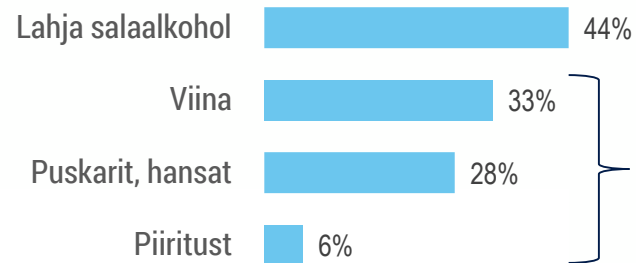
Millist salaalkoholi Te 2021. aastal ostsite?

Millise hinnaga Te ostsite viimati salaalkoholi?

Millise osa moodustas salaalkohol Teie kange alkoholi kogutarbimisest viimasel aastal?

Mitu liitrit kanget salaalkoholi Te tavaliselt 2021.a. ühes kuus tarbisite?

Millist salaalkoholi Te 2021. aastal ostsite?

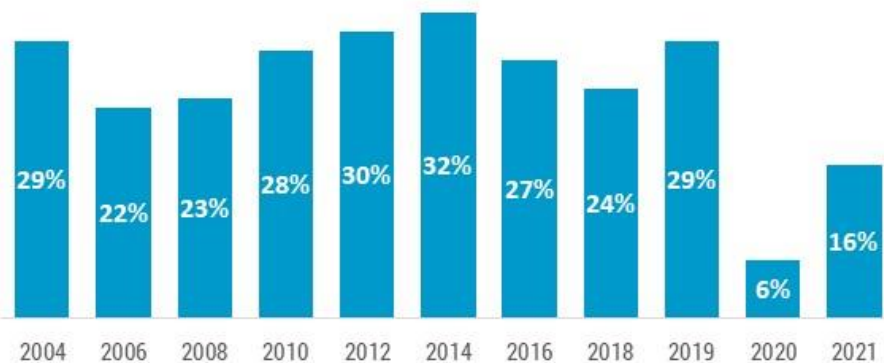
56%
ostis kanget
salaalkoholi

Viina 0,5-liitrine pudel keskmise hinnaga **3,8eur**

Puskarit, hansat 0,5-liitrine pudel keskmise hinnaga **5,4eur**

Piiritust 1,0-liitrine pudel keskmise hinnaga **3eur**

Isiklik illegaalse alkoholi tarbimise osakaal kangete alkoholsete jookide kogutarbimises

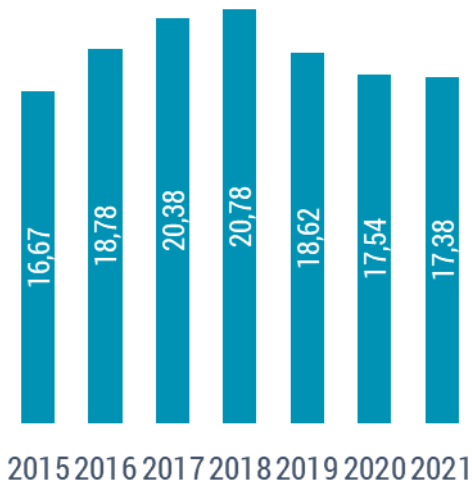
% salaalkoholi tarbijatest, n=18

*NB! Väikese vastajate arvu tõttu tuleb arvestada suuremate võimalike statistilise vea piiridega

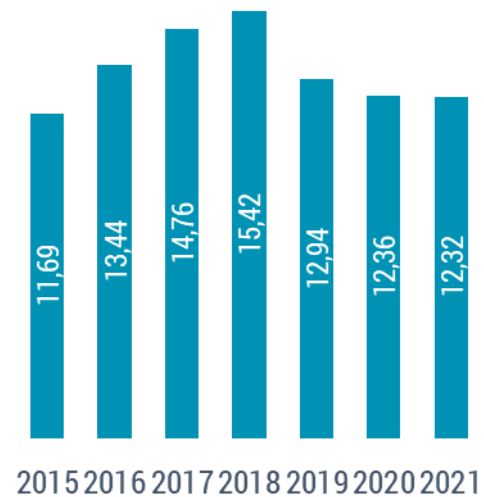
- Salaalkoholi osakaal kange alkoholi kogutarbimisest on keskmiselt **16%** (2019a 29%).
- 72% salaalkoholi tarbijate hinnangul moodustas salaalkohol nende kange alkoholi kogutarbimisest kuni 10%, 28% hinnangul üle 10%.
- Ühes kuus tarbiti keskmiselt **1,5 liitrit** kanget salaalkoholi.

Alkoholsete jookide keskmised hinnad (€ liitri kohta)

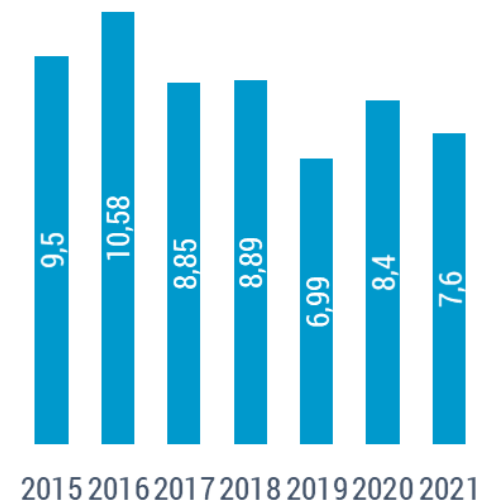
Legaalne Eesti viin, keskmine hinnaklass* (€/l)

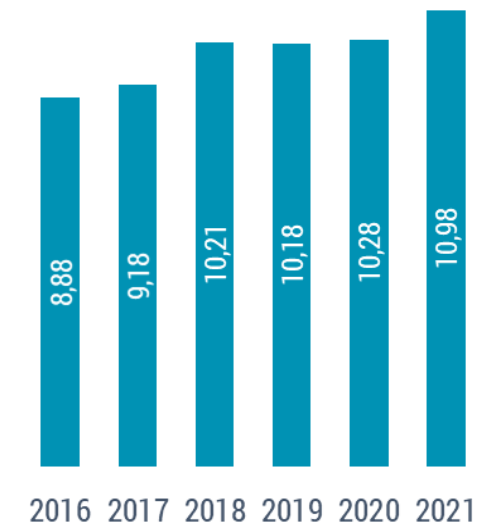
Legaalne Eesti viin, madalam hinnaklass* (€/l)

Salaviin (€/l)

Laua Viin Läti piiripoes (€/l)

- *Legaalne Eesti viin* – EKI hinnainfo (<https://www.ki.ee/publikatsioonid/valmis>)
- *Viin Läti piiripoes* – SuperAlko koduleht (<https://www.superalko.lv>)
- *Salaviin* – käesolev küsitlus (millise hinnaga Te ostsite viimati salaalkoholi?)

Hinnanguline maksukaotus illegaalse alkoholi tarbimisest oli 2021. aastal 2,7 miljonit €

- Maksukaotuse hindamiseks on kasutatud kange alkoholi aktsiisimäär 18,81 €/l: <https://www.emta.ee/ariklient/maksud-ja-tasumine/aktsiisid/alkohol#hulgi-jaemuuk>. Sarnaselt varasematele varimajanduse uuringutele on arvestatud, et illegaalse alkoholituru tõttu jäi potentsiaalselt laekumata riigieelarvesse aktsiis ning käibemaks.
- Käesoleva küsitluse andmetel 2021. aastal:
  - illegaalset alkoholi ostis 2% alkoholi tarbijatest;
  - Illegaalse alkoholi tarbimine moodustas nende tarbijate kange alkoholi kogutarbimisest 2021. aastal keskmiselt 16%.
- Võrreldes 2019.a. on salaalkoholi tarbijate osakaal püsinud samal tasemel (2%→2%), kuid salaalkoholi osakaal nende kange alkoholi kogutarbimisest on langenud (29%→ 16%).

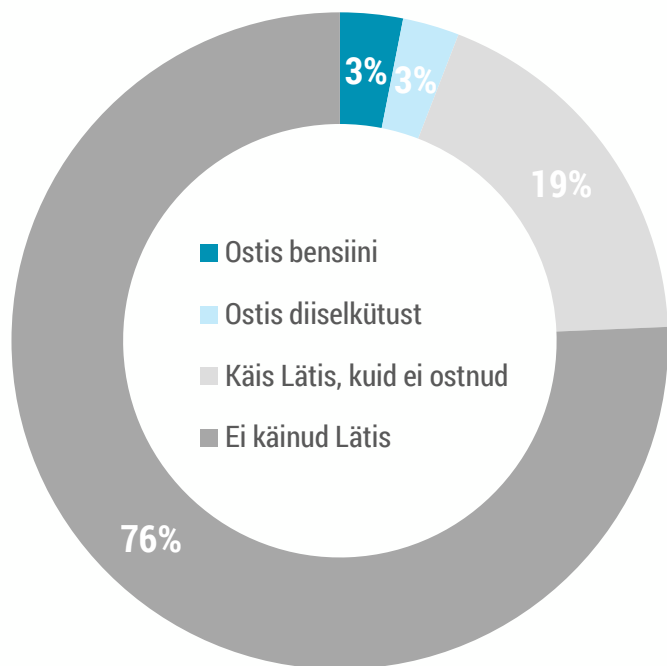
Salaalkoholi tarbimisest tulenev hinnanguline maksukaotus 2021.a.

Legaalset viina müük siseturul	mln l	6,6
Illegaalse kaubanduse osakaal	%	4%
Salaviina illegaalse turu hinnanguline maht	mln l	0,3
Salaviina illegaalse turu hinnanguline maht	mln €	1,9
Riigieelarvesse laekumata aktsiis	mln €	1,9
Riigieelarvesse laekumata käibemaks	mln €	0,8
Maksukaotus kokku	mln €	2,7

Mootoriküitus Lätist

Lätist on ostnud mootorikütust Eestis kasutamiseks 6% elanikest, rohkem mehed, 50-64a, Lääne- ja Lõuna-Eesti elanikud, töölised

Kas ostate 2021. aastal Lätist kaasa Eestis kasutamiseks mootorikütust?

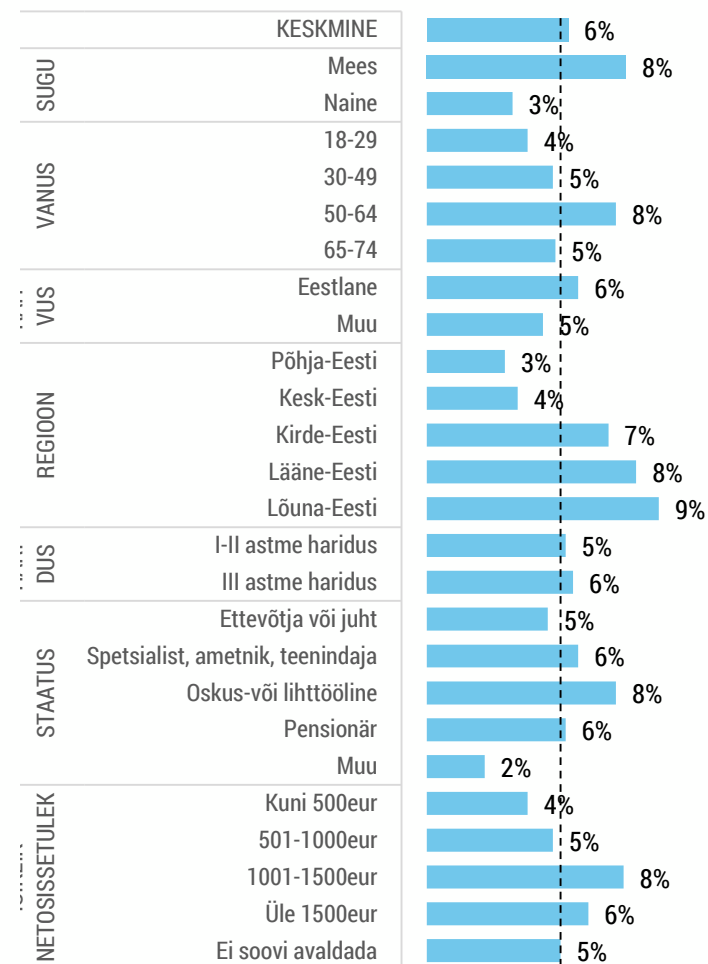
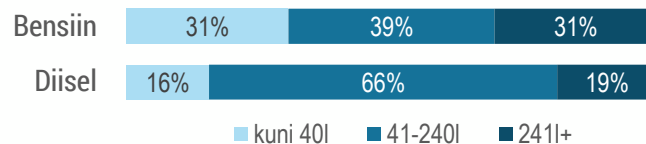

6%

ostis 2021. aastal Lätist
mootorikütust kaasa

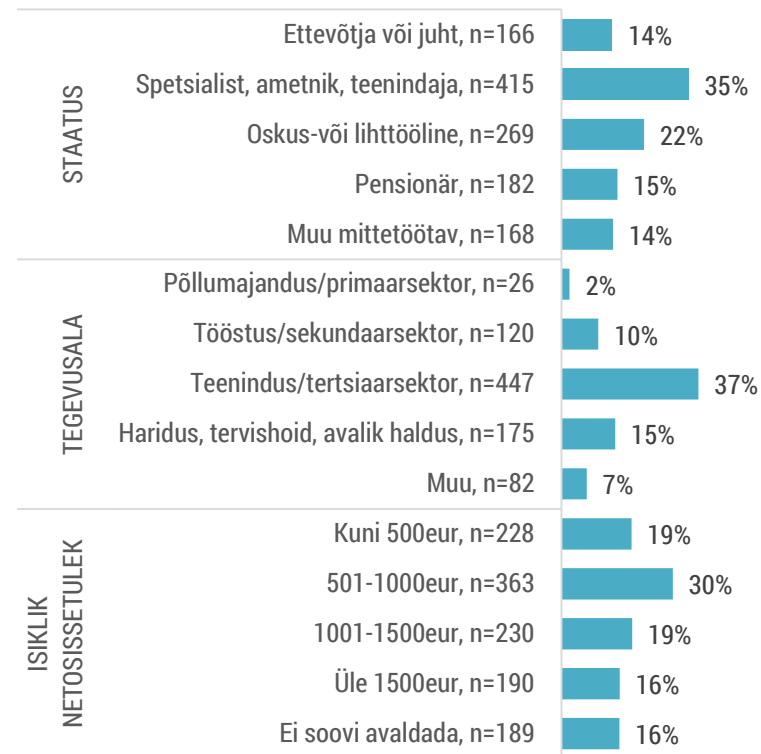
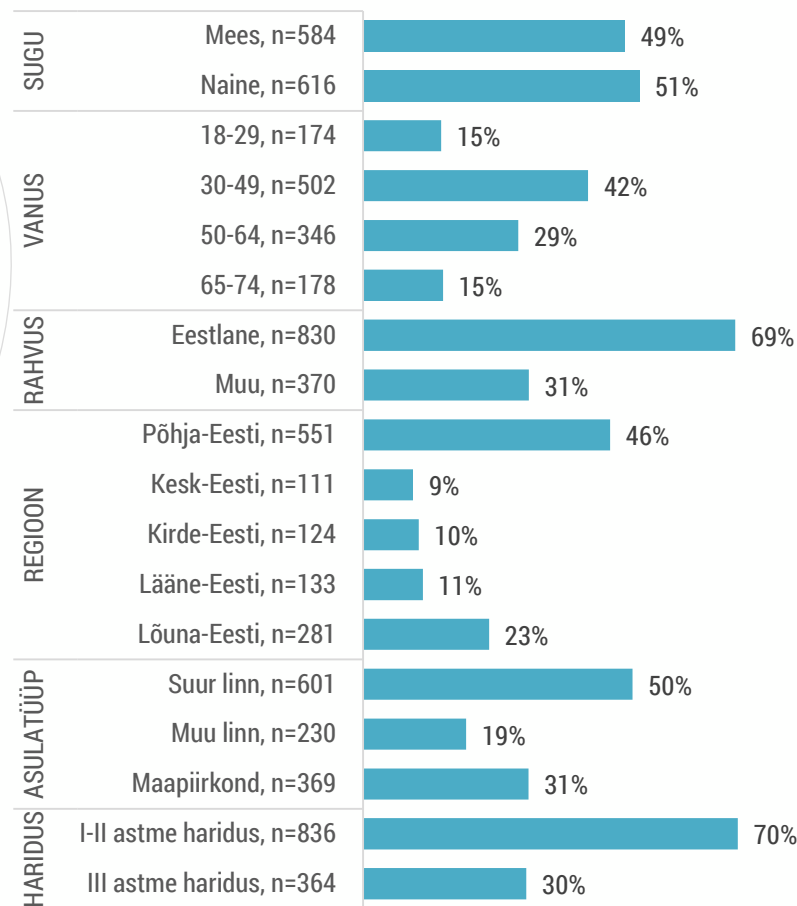
- **BENSIINI** osteti keskmiselt **228 liitrit** (keskmiselt 4,5 korda, keskmiselt 47,6 liitrit ühel korral)
- **DIISLIT** osteti keskmiselt **176 liitrit** (keskmiselt 3,3 korda, keskmiselt 51,2 liitrit ühel korral)

% kõikidest, n=1200

Lisad

Vastajate profiil

- Regioonid: Põhja-Eesti (Tallinn, Harjumaa), Kesk-Eesti (Järva-, Lääne-Viru-, Raplamaa), Kirde-Eesti (Ida-Virumaa), Lääne-Eesti (Hiiumaa, Lääne-, Pärnu- ja Saaremaa), Lõuna-Eesti (Jõgeva-, Põlva-, Tartu-, Valga-, Viljandi- ja Võrumaa)
- I-II astme haridus: põhi- ja keskkooliharidus; III astme haridus - kõrgharidus
- Staatus „muu“: lapsehoolduspuhkusel, kodune, töötu/tööotsja, õpilane või tudeng

Tulemuste usalduspiirid

Näiteks: 1200 vastajast 600 ehk 50% vastas „jah“. Maksimaalsed võimalikud veapiirid sellisel juhul on $\pm 2,83\%$.

Valimi suurus	50%	45%	40%	35%	30%	25%	20%	15%	10%	5%	3%	2%
	50%	55%	60%	65%	70%	75%	80%	85%	90%	95%	97%	98%
50	14,28%	14,21%	13,99%	13,63%	13,09%	12,37%	11,43%	10,20%	8,57%	6,23%	4,87%	4,00%
60	13,04%	12,97%	12,78%	12,44%	11,95%	11,29%	10,43%	9,31%	7,82%	5,68%	4,45%	3,65%
80	11,18%	11,12%	10,95%	10,66%	10,25%	9,68%	8,94%	7,98%	6,71%	4,87%	3,81%	3,13%
100	10,00%	9,95%	9,80%	9,54%	9,16%	8,66%	8,00%	7,14%	6,00%	4,36%	3,41%	2,80%
120	9,04%	8,99%	8,85%	8,62%	8,28%	7,83%	7,23%	6,45%	5,42%	3,94%	3,08%	2,53%
150	8,00%	7,96%	7,84%	7,63%	7,33%	6,93%	6,40%	5,71%	4,80%	3,49%	2,73%	2,24%
200	6,93%	6,89%	6,79%	6,61%	6,35%	6,00%	5,54%	4,95%	4,16%	3,02%	2,36%	1,94%
250	6,20%	6,17%	6,07%	5,91%	5,68%	5,37%	4,96%	4,43%	3,72%	2,70%	2,11%	1,74%
300	5,66%	5,63%	5,54%	5,40%	5,18%	4,90%	4,53%	4,04%	3,39%	2,47%	1,93%	1,58%
400	4,90%	4,87%	4,80%	4,67%	4,49%	4,24%	3,92%	3,50%	2,94%	2,14%	1,67%	1,37%
500	4,38%	4,36%	4,29%	4,18%	4,02%	3,79%	3,51%	3,13%	2,63%	1,91%	1,49%	1,23%
600	4,04%	4,02%	3,96%	3,85%	3,70%	3,50%	3,23%	2,88%	2,42%	1,76%	1,38%	1,13%
700	3,70%	3,68%	3,63%	3,53%	3,39%	3,21%	2,96%	2,64%	2,22%	1,61%	1,26%	1,04%
800	3,46%	3,45%	3,39%	3,30%	3,17%	3,00%	2,77%	2,47%	2,08%	1,51%	1,18%	0,97%
900	3,27%	3,25%	3,20%	3,11%	2,99%	2,83%	2,61%	2,33%	1,96%	1,42%	1,11%	0,91%
1 000	3,10%	3,08%	3,04%	2,95%	2,84%	2,68%	2,48%	2,21%	1,86%	1,35%	1,06%	0,87%
1 200	2,83%	2,81%	2,77%	2,70%	2,59%	2,45%	2,26%	2,02%	1,70%	1,23%	0,96%	0,79%

Uuringu tööühm:

Tellijapoolne kontakt: Katre Derrick-Belitšev /Maksu- ja Tolliamet/

Ettevalmistus, analüüs ja kokkuvõte:

Birgit Järv /Inspired Analytics, Inspired UM/

Kaidi Kandla /Inspired Analytics, Inspired UM/

Projekti ja küsitlustöö koordinaatorid:

Kerli Schilf /Norstat Eesti/

Johanna Mäekivi /Norstat Eesti/

MAKSU- JA TOLLIAMET

norstat